

igli'ed

1940

1940

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzoročno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Pražakova 8. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Pražakova 8. Telef. št. 4034. Tiska

Misijonska tiskarna v Grobljah. — Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M. Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nena-ročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Pražakova, 8.

VSEBINA: Naš škof — deset let. — Angeli dvigajo Marijo iz groba (Dr. p. Roman Tominec). — Vam, sestre v dobro jutro! (F. Zupančič). — Življenju in soncu na-proti (J. Plestenjak). — Pravljica o brezniku (A. Galetova). — Dekle z rdečimi na-gelji (J. Jelovšek). — Moj rojstni kraj (A. Žehelj). — Kaj mi je mar! (A. Salmič). — Državoznanstvo (A. B.). — Esperanto (P. Golobič). — Izobraženo dekle (I. Ge-rely-R. Mastnak). — Razvoj in življenje čebel (J. Glinšek). — Prva pomoč. — Na-še gobe (M. Sivec). — Deklica na tuje gre... — Dekletu na tujem! (A. Galetova). — Iz domačih krogov. — V naših domovih. — Za pridne roke. —

Vigred ima v zalogi in priporoča:

Mati vzgojiteljica	din 16	} Plačljivo tudi v pisemskih znamkah
Med pomladjo in poletjem	" 10	
Predavanja socialnega tečaja	" 10	
Materam	" 3	
Kuhaj varčno in dobro	" 3	
Praktični nasveti gospodinji	" 3	
Higiena žene	" 3	
Higiena hiše	" 3	

Nemščine, italijanščine in esperanta

se lahko naučite doma. - Učnina nizka, uspeh zagotovljen.
Prijava pošljite na naslov: Jezikovna dopisna šola,
Št. Vid nad Ljubljano. Priložite znamko za odgovor.

Prigled

LETO XVIII.

LJUBLJANA, 1. AVGUSTA

ŠTEV. 8.

**Naš
škof**

**deset
let**

V nedeljo 31. julija bo preteklo deset let, odkar je prevzvišeni gospod dr. Gregorij Rožman škof ljubljanski. Lepi sončni dnevi so se vrstili z meglenimi in oblačnimi tudi v njegovi vzvišeni službi, kakor v vsakem človeškem življenju. Veliki slovenski narodni prazniki so si izbrali našega slavljenca za voditelja, kakor je on duhovni voditelj našega ljudstva sploh. Ko se homo 4. avgusta zbirali v naših prosvetnih društvih, da dostojno praznujemo ta jubilej, bomo tudi slovenske žene in dekleta med onimi, ki bodo slavljencu izrekle najvdanejšo zahvalo za vse, kar je v dobi desetih let storil za našo mladino, za našo družino in za splošno duhovno rast našega slovenskega ljudstva. V znamenju svoje resnične in vdane hvaležnosti bomo v jutranjih urah jubilejnega dne pri Gospodovi mizi darovale svoje duhovne darove zanj in bomo v svetem obhajilu prosile nanj božjega blagoslova do nadaljnjih jubilejev. — Bož živi, Bog čuvaj, Bog ohrani našega prevzvišenega škofa Gregorija!

Angeli dvigajo Marijo iz groba

Grob. Kako je ta beseda trda, hladna in malce grozna. Sploh imamo mi ljudje grob za zadnji izhod in naša zadnja pot je vedno: pokopališče. Naše najljubše nesemo tjakaj, naše najdragocenejše mora v grob. Bitje, ki smo ga toliko ljubili, toliko trpeli zanj, toliko solza pretočili, zadnje zavetje je vendarle grob.

Tudi tvoje dragoceno ljubo telo, ki je tabernakelj Najsvetejšega, to sladko ljubko zibelko malega Jezusa, so apostoli položili v temo groba, zagrnili s kamenom in hladom zemlje. Drugega izhoda za nas uboge ljudi sploh ni. In ti si našega rodu.

Toda že pošilja nebo svoje anjele, da ti na zemlji zadnjič služijo. Tam, kjer človeška roka obnemore, angelska vsa sproščena in lahka kakor dih, započne svoje delo. In že te dvigajo iz groba. Zanje je to kakor pesem vesele žetve, tako zlate in bogate.

Kako se ljubeče sklanjajo k tebi, ljuba Gospa. Kakor da vedo, da si že od davna njihova sveta kraljica.

Pa še za anjele je to delo dviganja iz groba težko delo. Kako zelo telesni smo mi ubogi ljudje. Ali je kaj čuda, da so naše oči za nebeške stvari tako težke, težke. Saj nam ljubi Bog ne more zameriti, da vedno padamo v telesnost. Kako radi bi prečesto razpeli krila, kakor golobica v soncu, pa omahnemo nazaj. O, kako daleč čutimo tedaj našega čistega Boga, kako težka je do Njega pot. Povej, preljuba Gospa, da si celo Ti, ki si bila kakor čisti sončni žarek, potrebovala toliko dobrih angelov, kako zelo jih potrebujemo šele mi.

(Iz knjige »Naša ljubezen Tebi, Gospa«.)

Vam, sestre, v dobro jutro!

(Nadaljevanje)

X.

Če ljubiš vrhovje gora in rada stikaš po stezah, plezaš na skale, smučaš, sankáš na snežni poljani, če hodiš ves dan do strmega viška, morda lahko prelistaš tele liste ob odmoru.

Življenje je eno samo iskanje poti in usod, odkrivanje vrhov in obzorja, pridobivanje zavetišč in vrhuncev. Vsakdo nosi pred seboj vrečo svoje vere. Sleherni išče svojo pot. Vsak okuša kruh svojega truda. Toda vsi zremo isto nebo...

Ne stavi noge na odtise sledi nekoga, ki je hodil tod pred teboj! Ne veš, kam je hotel iti in kako je končal. Toda na skupni vrvi s tovarišicami se odloči za težkočo in nevarnost; kajti ž njimi boš delila počitek in cilj.

In če se boš kakega večera, po viharju, čutila morda izgubljeno v šumi zmot in čula vabeč poziv prepadov, pokliči potrpljenje na pomoč! Zvesto je potrpljenje, ki se izgubi pa zopet vrne.

XI.

Sestra, ko ti ne poznam obraza in ne imena, ne bodi ti odveč, da te spremlja košček poti slepa pevka. Košček poti samo! Potem te bo pustila samo in odšla s svojo prazno culico, ker dala ti bo svoj najboljši spev, ovenčan s cvetkami potrpljenja in upanja.

Sestra, ki nikdar ne boš čula mojega glasu, vedi, da imam culico polno popevk, ob poti nabranih. Toda ta je tvoja; kajti, čeravno ti ne zrem v lepo, mlado oko, vendarle čutim in čujem odmev tvojega lahkega koraka v svojem starem srcu. So duhovna sorodstva, intimni odmevi, prebolele, izbrane skladnosti, ki se opazijo v čudežnih urah.

Zadošča ena sama misel, pogled, beseda, molk, ki nam odkrije isto nprav. In zato se ti pridružim!

Sestra, ki držiš v dekliških rokah v oznanjenju skrivnosti življenja trepetajoče srce, ne ustraši se tega, kar ti povem. Če se ti izpolni tvoja usoda žene, boš imela tri krone: krono rož, trnja, zvezd.

Toda bodi prepričana, da je življenje predvsem in nadvse lepo, kadar se le kot dih dotakne sanj...

XII.

Ljubezen je ustvarjena zate. In ti se ji smehljaš. Nosila si jo že v svojem srcu kot skrivnosten poziv drugemu, daljnemu srcu, morda tudi v sanjah.

Zrcali se ti še v jasnem pogledu nedolžno začudenje čudežev detinstva. Ohrani ga: čuditi se — je velik del sreče.

Še imaš na ustnih usmev svojih sanj. Ohrani ga: usmev deli radost.

Tako trepeče tvoja duša sedaj v pogledu, sedaj na ustnih govori o ljubavi. Lepa si; lepo te dela obljuba, ki jo nosiš v srcu. Lepo te napravlja dar tvojega ljubečega srca. Lepa si, ker podarjaš dušo, ki prepeva; to je tvoja krona rož. In ker veruješ v ljubezen, te ljubav ne bo izdala.

Toda ne išči v temi, trmasta, samoglava, zbadljiva, gospoda svojega življenja! Nič ni sličnejšega od iluzije ljubezni in jutri bi prekasno zaznala svoj pogrešek. Najdi v svitu luči svojega gospoda. In ko mu boš rekla: »Ljubim te,« glej, da ti ne odgovori s poželjivim pogledom, toda s trdno zavezo v srcu!

Samo tedaj idi zaupno v tvojo usodo ljubavi!

(Dalje prihodnjič.)

Pridobivajte novih naročnic!

ŽIVLJENJU IN SONCU NAPROTI

(Nadaljevanje.)

Dolgočasila se je, bila pa brez moči in vselej je povabila oči, kadar je vanjo započil Štehne svoje poglede. Umazani so se ji zazdeli, vendar ji je ta privid razgnala misel, da je Štehne dober in lep fant in da je bil z njo dostojen in tudi zlato srce mora imeti.

»Pozno je že!« je opomnila Štehneti, ki jo je silil z vinom. Ves obraz mu je žarel in njegove oči so venomer iskale njenih.

»Nič se ne boj, bom pa zapodil,« jo je tolažil.

Tinca je pokusila vino, komaj pa je omočila ustnice, jo je zazebllo.

»Tinca, boj se strupa, ki ti zamreži razum!« ji je ključevalo v srcu in nič več ni slišala pijancev, ki so se razvneli ob vinu, kleli in kvantali. Dim jo je dušil, pekel v oči, da je zdaj pa zdaj zakašljala in si obrisala solzo.

»Le nagni, saj je dobro vino, ne bo ti škodovalo!« jo je nagovarjal. In res je nagnila in izpila do dna, da bi utopila duh po dimu, po gnoju, ki je zavdarjal od hlapcev. Občutila je, kako se ji je prelilo v noge, v roke in zdelo se ji je, da ji vre v glavi. Prečudne misli so se ji prebudile in iz prej neznanih svetov so ji vstajale podobe, vse mi-kavne, vesele, polne smeha in prešernosti.

»Tinca, ti še veš ne, kako lepo je na svetu! Kako bi pa tudi vedela, ko se te mrcvarili med tesnimi stenami, kamor še sonce ne pogleda!« ji je govoril Štehne in se sklanjal k njej, ona se je pa le rahlo odmikala. Kar čutil se je svoji gosposki zgovornosti in sam si je zatrjeval, da zna tudi z učenimi gospodičnami sukati jezik.

Tinci je bilo tako govorjenje neprijetno, za trenutek se ji je pa le zdelo, da je Štehne prav povedal. Ko se je pa spomnila matere Julijane, matere Veronike, je izpljunila take misli, preveč sonca in žarke dobrote je užila pri teh ljudeh, ki so se odpovedali svetu.

Res pa je bilo, da se je žalostno in prečudno zasanjano ozirala čez polja in njive, gozdove in bregove, koder se je prebujalo cvetje in že drevje že ozelenelo. Čez zid bi se bila poglala in šla v svobodo poslušat

škrjančke nad njivami in kukavico v gozdu in prisluhnila pesmi, ki jo je široma prepevala pomlad.

»Lepo je bilo!« je zavrnila Štehneti in glas je bil nekam resen, celo osoren.

»Saj, saj! Veš, med ljudi je treba, da spoznaš, kaj je življenje! To sem ti hotel reči. Greh bi bil, če bi takole dekle usahnilo med samostanskimi zidovi«, ji je šepetal in ji budil opomine, ki jih je že zdaj najzavrgla.

»Še jetika bi se te prijel!« se je zahrohotal Štehne, da je Tinco zbolelo. Njegovo govorjenje se ji je zdelo že pregrešno. Odmaknila se je za spoznanje in hotela biti kar huda.

»To pa ni lepo, da tako govoriš!« je izgoltala, toda v besedah ni bilo več tiste jeze, kakršno je hotela sikniti vanje. Sedaj se je šele zavedela, da Štehneti tika in da morda to ni prav.

»Ah, kaj! Od mladega se že poznavata, čeprav nisva govorila in morda je za nekaj let starejši!« se je opravičevala, čeprav ji je glasno očitalo v srcu, da njeno početje ni lepo.

»Le nikar, Tinca! Tako pač govorim, ker vem, da je prav! Ne bi te hotel žaliti, za nobeno ceno ne, vem pa tudi, da mi praviš po tihem: Saj ima prav! Ha, ha, ha!« se je muzal Štehne in iznova natočil.

»To je pa še mlado in sladko ko bonbonček!« je šepnil hlapec v kotu in stari Dolenčev merjavec se je zakrohotal in si obrisal slinaste ustnice.

»Hm, hm!« je zamomljal in spet srebnil iz svojega šilca. Tinca je slišala in jo je zbolelo, gostilna se ji je zastudila in zadelo se ji je, da iz pijanih oči za mizami gleda zgolj greh in da se počasi plazi v njeno dušo.

»Nak! Tako pa ne smem« je kriknilo v njej.

»Prosim, pojdiva!« je šepnila Štehnetu in iz oči ji je kipela vdana prošnja, da se Štehne ni več obotavljal. Tudi on je občutil, da se po njej pasejo pijani pogledi hlapcev in železničarjev in če bi se ga ne

bali, bi se ga prav gotovo privoščili s svojimi strupenimi jeziki.

Sedla sta na voz in Štehne je zapodil, da so se pod potkvami kresale iskre. Daleč pred njima se je razlivala svetloba in se potapljala v obe dolini, nad plastmi te svetlobe se je pa razgledoval grad in na tisoče luči je trepetalo v njem in se pogovarjalo z zvezdami.

Drvela sta mimo bajt. Razločno je videla za mizo starca in starko, kopico otrok, deklo, ki so pri medli svetilki otepali sok in krompir v oblicah.

Prehitel ju je kolesar, kmalu nato sta se težko ognila škripajočemu vozu, ki je bil naložen z deskami.

Zvezde so trepetale na nebu in Tinci je utripalo srce zmerom bolj in bolj. V raztrgane cunje blede osvetljenih oblakov se je zakrival mesec in komaj vidno so se svetlikale cerkvice na najbližjih gričih.

Konj je hrskal, opletal z glavo in divjal svojo pot, hlapci in dekcle so že pokladali gantarski živini in se pripravljali k večerji.

Utujen popotnik, ki sta ga z vozom prehitela, se je nekam čudno motal in vsaj Tinci se je zdelo tako, da hoče reči: »Vzemi me na voz, sapa mi že pojema, nog nič več ne čutim in zdi se mi, da v čevljih žvrklja kri, tako me je ožulil čevljev.« Štehne pa je počil z bičem in popotnik je utonil v temi ali se pa zgubil za ovinkom.

»Tinca, tako ti povem, najlepša vožnja je v takih nočeh. Konj tal še čuti ne in dirjal bi vso noč!« je šušljajl mesar in se tesneje primaknil k Tinci.

»Hm!« je pritrdila Tinca. Vožnja ji je bila všeč, vendar pa jo je spreletavala čudna groza.

Štehne se je stiskal k njej, ni se mu pa mogla odmakniti. Čutila je vročino v obrazu in srce ji je glasno nabijalo in zdaj in zdaj se ji je zameglilo pred očmi in roke so ji bile kar mrtve.

Štehne se je še tesneje pritisnil k njej, z eno roko je držal vajeti, drugo pa rahlo prepeljal čez Tincina ramena. Zazdelo se ji je, da kri v tej težki mesarski roki kar vre in da se ji je bluza od same njegove vročine pripelila na ramena.

V gradu so se lesketale luči in se utrinjale. Zdaj in zdaj se je stemnilo okno, zdaj zdaj

Ivanka Jerman:

MLADOSTNO SPOZNANJE ...

Kako blagrujem te —
mladost prešerna,
le kje je upanje,
da mi ostaneš večna!

Spomini mi hite nazaj,
ne morem bistva tega doumeti —
— le eno vem, da, oh zakaj,
so dnevi, mladi nam prešteti.

Saj, jaz sem vendar mlada
saj, prvi je v življenju, ta korak,
a vendar temna senca pada,
na obraz mi lega truden mrak!

Zato obraz mračan je, —
ker mi je v dušo kanilo spoznanje,
da boj življenja resen je —
— — — in niso sanje! ...

je ugasnil hodnik. Velika okna v kapeli so bila še vedno ožarjena in Tinci se je zdelo, da razločno vidi rdeči odblesk večne luči.

Spet jo je zapekla vest. Kaj sem storila? Le kaj me je zapeljalo, da sem tako zlepo in brez premisleka šla na voz? Štehne tako čudno gleda, oči se mu bliskajo in zdaj pa zdaj zaškrtja z zobmi! Premočan je, da bi se mu izvila, ustavila konja in pobegnila. In pa tema je! Kam naj bi sama, Bog ve na koga bi naletela! Take misli so se ji podile po glavi in od neznanega strahu se je stresala, ko da bi jo zeblo.

Voz je zdrdral čez most, temne sence dreves so trepetale na ograji in se sprevrčale v spačene podobe.

Pod mostom je šumela Suha in Tinca je razločno videla, kako so se na drhteči gladini ogledovale zvezde in jih je bilo ob svoji lastni lepoti strah. Drhtele so! Črne sence so jim nenadoma presekaile pot.

Tedaj pa je Tinca začutila dvoje rok, ki sta jo stisnili, na njene ustnice pa so se prižele vse debele in vroče Štehnetove. Bila je kot uklenjena! Še krikniti ni mogla, še manj se pa izmotati iz njegovih klešč.

»Ali si kaj moja?« jo je sladko ogovarjal; glas se mu je tresel in tudi roke so se mu tresle. Tinca je bila vsa iz sebe.

»Nesramnež!« je siknila in zajokala, obraz pa si zakrila z rokami. Z voza se je hotela pognati, pa jo je Štehne zadržal.

»Tinca, Tinca, ne bodi huda, saj si moja!« se ji je sladkal, si vsiljeval kesanje in otožnost.

Kot bi bila brez moči, pijana in bolna, je stopila v mestu z voza in si popravljala klobuček.

»Tinca, Tinca! Ne bodi huda. Bodi moja!« se je muzal Štehne medeno, da bi mu skoro odpustila nesramno nasilje. Ponudil ji je roko in spet ni vedela, kdaj in kako je segla vanjo. Kot bi se nič ne zgodilo, se ji je za trenutek zazdelo in ob spominu na ukradeni poljub je občutila na ustnicah omamljivo sladkost.

Tisto noč ni mogla spati. Sladkost na ustnicah se je prelivala v grenko kesanje, se motala z opravičevanjem in strast se je borila s čednostjo.

III.

Zlagana sladkost svobode.

Tinci se je vse zdelo, da ima Štehneta rada, vsaj prijetnih misli nanj se ni mogla oteptati.

Mara Stepanova:

VASOVANJE

Na tvojih mladih rožah počiva mi oko.
Nad mano pne večer se v nebo,
pred mano tisoč biljk v somrak gubi vo-
njave,
v meni tisoč misli in radosti sanjave.

Odprl boš okno in boš gledal cvetje,
v oči mi zrl in se topil v zavzetje,
in čutil boš, da sva kot eden v rajju,
ki iz vekov v veke roma v vsakokratnem
maju.

Umrl večer je na azurnem nebu.
Zasnulo cvetje, vase se poskrilo,
vonjave le so k meni vasovale.

V zaprto okno zvezde so sijale,
i v molk med nama i v tišino gaja.
Iz večnosti je naju v krog vabilo.

Izogibala se ga je, nekam bala se ga je, čeprav se je v njeni duši zganilo, kadar je zaslutila njegovo bližino.

»Zakaj se mi pa umikaš?« se ji je prilizoval in nosnice so se mu zvečale, da bi lahko cele orehe vohale. Izvabljal jo je na izlet, poizvedoval, kdaj da namerava spet v Ljubljano, ona mu pa ni odgovarjala, le oči so jo izdajale, da se boji.

»Doma pomagam!« se je izgovarjala, težko se pa odtrgala iz njegove bližine. Še in še se je ozrla, če ji morda ne maha z roko in če jo morda ne kliče nazaj in ji bo povedal kaj lepega.

»Fanta imam!« jo je prešinjal dekliški ponos in zdelo se ji je, da je s tem uresničen dobršen del hrepenenja, ki ga je negovala in zaklepala v svojem srcu zadnji dve leti samostanskega življenja.

Štehneta postava jo je omamljala, občudovala je njegove močne roke, ki so po četrto vola premetavale ko igračo. Ogenj v njegovih očeh je razodeval neustrašenost. In res, nikogar se ni bal, pač so se bali njega. Tak fant bi jo mogel braniti pred vsakim vsiljivcem in ob misli na to se ji je zazdel ukradeni poljub še bolj sladak, in skoro želela si je, da bi jo iznova objel in jo poljubil enkrat, desetkrat, stokrat!

Počitnice so se krčile, ne da bi Tinca pomislila, kam bi in kako. Svojo ljubezen je skrivala in je tudi svoji najboljši prijateljici ni razodela, čeprav si je očitala, da ji ni odkrita. Prijateljica ji je vendar vse razgalila: kje se je seznanila s fantom, kdaj in kje sta se prvič poljubila in še pisma ji je pokazala, iz katerih je dehtela pesem zaljubljenosti. Ob spominu na ta pisma se ji je zazdelo, da njen fant ni tak in da bi mesar svojih čustev ne mogel precediti v pesem. In vendar je bila tako žejna pesmi, posebno sedaj, ko je morala ljubezen skrivati in se umikati fantu. »Kaj bi porekle klepetulje, kaj bi rekla mati in kako bi me pogledali v samostanu?« jo je zbadalo. In nehote si je zaželela tihe samostanske samote, ko ji je bilo srce še zdravo in so ji bile misli še neokrnjene in je stopala pred Boga s čisto dušo.

»Ali si bolna?« jo je spraševala mati. »Bleda si in tako malo ješ!« Mater je skrbelo in Tinca se ji je smilila. Samostanske hrane pogreša, družčine pa tudi in dela ni vajena. Že tako ko tako je slabotna in tudi učenje jo je zdelalo.

»Nič mi ni!« je odgovarjala in če je le mogla, se je zamotila z očmi kje drugod, da bi materi ne izdala svoje laži.

Mati se je po svoje tolažila in si po svoje razlagala Tincino bledico. Po samostanu in po prijateljicah ji je dolgčas. Odvadila se je v hribov in hribovcev, učena je in med učene ljudi bi rada, to je. Pa noče povedati! S kom naj se pa pogovarja v hribih, sirota? Tako jo je mati milovala in ponoči, ko radi preutrujenosti ni mogla spati, je molila zanjo in jo priporočala sv. Barbari, sv. Valentinu in sv. Uršuli, patroni v podružnici.

Tinca na mater ni mogla dosti misliti, še manj na samostan. Zanimarila je tudi dopisovanje s součenkami, ki so si ob razstanku zaobljubile zvestobo, ki naj bi se izpovedovala v pismih. Dobivala je ostre očitke.

»Sedaj vem, kakšna si! Zaljubila si se in zdaj si slepa za vse drugo. Pa to ni prav! Tudi jaz imam fanta, pa te vendarle nisem pozabila!« ji je pisala najvernejša prijateljica iz mesta. Ta je imela fanta že pred dvema letoma in to Tinci tudi povedala.

Očitek jo je zabolal, ob misli na Štehneta pa splahnel tudi ta.

Jesenska nedelja se je razkošatila po hribih. Planine so se vse gole razgledovale po ravnini, kjer so se vse bele in deviške hiše dvigale izza drevja, ki se je že do malega sprostito sadja in po nekod tudi že listja.

Sv. Uršula sredi polja je dvigala svoj zvonik proti nebu, kot bi hotela opominjati vernike k molitvi, ker je bila letina dobra po njeni priprošnji. Sv. Jošt je razkazoval goličave, kjer je kostanjevo drevje odložilo zadnja bremena, le Planica se je senčila med smrekami in se je mračnost smrekovih gozdov razvlekla do Križne gore, do Crngroba in prav do starega ribnika, kjer sameva mlinar in bedi vse noči, da se ne priklati ropar in da stope ne zastanejo.

Tinco so ti jesenski dnevi prevzeli. Večeri so bili opojni, noči prečudno sanjave in težke. Nedelja jo je pa skoro omamljala.

V Loki se je ljudi kar trlo. Od vseh strani so še prihajali, ko da bi bila porcijunkula. Nekateri so se ustavljali pred trgovinami, mladiči so sekali pri Vipavki piškote, dekleta so pri Kocelijevi ogledovale rute, možakarji so se pa krepčali in moževali pri Homanu, Mažovcu, pri Šoržu in pri Pepetu. Ravanci zase, hribovci zase, vsi pa zaskrbljeni in trudni.

»Še nekam dobro smo jo letos izvozili,« je menil Konškar.

»Kar nič ne rečem, tudi meni sta se letos sv. Mohor in Fortunat našmejala!« je zagolčal Močeradnik, ki se je za zimo že z vsem založil in so mu bile kašče polne.

»Lahko tebi, ko ti ni treba ne hlapcev in dekel!« ga je vščnil Vurnik.

»Če si že moral najemati posle, bi jih bil za setev, za košnjo in žetev, ne pa za sekanje!« mu je zagodel Močeradnik ki ga je bolelo, da je Vurnik tako neusmiljeno izsekaval svoj grunt. Kaj pa vendar pomeni hribovski grunt brez lesa? Brez moči je in je jalov kot vrana, ki si jo oskubil.

Vurnik jo je pogoltnil in se zaokrenil, kot da je preslišal zbadljivca.

»Prav si imel!« je siknil Konškar in zavil k Mažovcu.

Tinca se je z materjo le težko pririla do ozke ulice, ki vodi v samostan.

»Tinca, ti si pa kakor gospa!« je menil Anžičev France, ob njem pa je stal Zabregarjev Blaž, dolgin — toda jetičen.

Tinca se je le nasmehnila, pa takoj povedala glavo, kot bi se bala, da izda svojo notranjo skrivnost — ljubezen.

»Kmetavz, ali ne veš, da je Tinca učiteljica!« ga je dreznil jetični Blaž in obraz mu je še bolj obledel. Le tu in tam se je za trenutek potegnila čez lice rdečkasta lisa. Od mladih let pozna Tinco in le pol ure sta si od doma narazen. Skoro soseda!

»Saj ne bo tvoja, le kaj se poteguješ zanjo!« ga je ošvrknil France in Blaž se je nekam zagledal, skrčil pesti in zaškripal z zobmi. (Dalje prihodnjič.)

Mara Stepanova:

VEČER

Znamenje v polju je videlo stisko moje duše. Šla sem, da bi te srečala na beli poti, koder lipe mladim cvetom o pravadnih zgodbah šeleste.

Zvezde v azuru so zrle druga drugo.

Tako bi se bila zrla midva,

če bi se bila srečala:

Vsa nepojmljivost usode in večnosti bi bila ležala med nama.

Pa te ni bilo. Le črički so peli, peli in vonji starih lip so velika hotenja moje duše grelji.

Pravljica o brezniku

Breza je drevo, ki vsakogar gane — čistega zato, ker ji je podoben, izgubljenega pa, ker ji ni. In z njenim imenom je prav tako.

Nekoč davno je bil v našem hribu neizmerno velik brezov gozd. Tega si je izbral za svoje domovanje breznik — divji mož. Čudno je slišati, da med brezami živi divji mož — ampak tako je bilo. Ni bil velik, ne strašen, ne okrutnega pogleda, ne grabežljivih rok. Čokat in oglat je bil kot obsekana bukva. V očeh nekaj sivega kot samota. V licu zadovoljnost. Njegovo ime ni zbuvalo strahu med otroki. Kako neki? Saj so pravili o njem same lepe stvari: Pomladi, da umiva breze s tistim sladkim sokom, ki se cedi po belih deblih. Da piha v tanke veje, da ziblje mačice na vejah. Menda lete takrat tja vse čebele zlati prah lovit. Ptičem da vije gnezda iz lanskega srobeta in jih pripenja v varne rogovile. Mlade kose v grmovju uči žvižgat, mravljam, ki na potu omagajo ali si noge polomijo, pomaga domov. Jeseni da nabira gobe, jih niza na dolge molke in jih suši kot perilo v svojem kraljestvu. Za miši in ježe skrbi jeseni in za vsa živa bitja v svojem domovanju. Ne, njegovo ime ni zbuvalo nikoli groze. Milo se je storilo človeku ob njem. Takega kraljestva, kot je bilo njegovo, danes ni na svetu. Nobene krivice, nobenega zla!

Ali nekega dne sta se sprla tam pajek in muha. Padla je prva kaplja krvi. Breznik je prijel palico v roko. Udariti je hotel, pa se je premislil. Počasi se je sklonil, začrtal s palico okoli krvavega madeža črto in rekel: »Ta košček sveta ni več moj.«

In kaj se je potem zgodilo?

Košček je postal kos. Sovrašтво se je širilo kot slab vonj. Nazadnje je divjemu možu ostalo le še mravljišče. Sedel je poleg njega. Prvič v življenju mu je pritekla solza. Hotel jo je otreči. Tedaj ga je vščipnila v roko mravlja. Brezniku se je lice bolešno nategnilo:

»Zdaj je konec.«

Vstal je in ni prav vedel zakaj.

Po brezju je prišlo dekle. V roki je držalo rumeno rožo — arniko. Zastal ji je ko-

rak. Ne vem, česa se je ustrašila — ali rjavih orjaških pleč ali solze divjega moža. Zastal ji je korak. V naslednjem trenutku je že zbežala.

»Kot moje breze,« si je mislil breznik in vlaga v očeh se mu je posušila.

»Kraljestva nimam več. Pojdem po njo, ki mu je podobna.«

Popotoval je čez hribe. Šel je mimo mnogih domov in mimo mnogih ljudi, a z nikomer ni spregovoril. Ob nekem oknu se je ustavil. Steklenička je stala na njem in v steklenici stisnjeni rumeni cvetovi arnike. Preden je mogel pomisliti, če bi vstopil, je bilo dekle na pragu:

»Se ti mudi?«

Breznik ni vedel, kaj ga dobrotno bitje sprašuje.

»Saj bo takoj gotova.«

»Kaj?«

»Tkem platno za tvojo obleko.«

»Ti? Zame?«

Dobil je obleko iz belega platna. Ostal je v domu, kjer je stala na oknu steklenička arnike.

Belo platno in belo dekle sta brezniku žalost pokrila. Vso jesen in vso zimo se mu je zadovoljno svetilo lice.

Toda pomlad, pomlad!

Takrat se breze solzijo, takrat se sladko svetlika rumeni prah!

Divji mož se je sivo zagledal preko vseh dalj, da je deklica morala od doma. Vrnila se je s svetlimi očmi. Prinesla je stekleničko brezove vodke in šopek mačic. Toda moža ni potolažila.

»Ti nisi moje kraljestvo«, je rekel s strašnim glasom.

»Samo steklenička stisnjene lepote si.« — »Premalo je to zame!«

Planil je ven, v pomlad, med svoje breze. V norem obupu jih je ruval in razmetaval po gozdu vse križem.

»Moje niste in nikogar ne boste,« je sopel. Ko je podrl vse, je izginil.

Kam?

Bog ve.

Bela debela so zvozili na vas. Ogradili so jo in ji dali ime Brezje. V gozdu za njo pa

ni zrasla nobena breza več. Sama temna drevesa so tam in po tleh črne borovnice.

Deklica z arniko je stala odslej vedno na pragu in gledala v hrib. Če ji je kdo hotel dati dober nasvet, je rekla:

Marija Žnidaršič:

Čakanje . . .

Iz dneva v dan že neprestano čakam,
kaj, niti sama jasno prav ne vem,
ko v življenje mračno se zazrem
nič lepega — se zdi — ne pričakujem.

Več . . . O, saj še ničesar ni biló,
za en sam sladak trenutek sreče
mi usoda grenkih sto nameče . . .
Kaj res z menoj za vselej bo tako?

Ko bi vsaj sončni žarek posijal,
in temó razgnal, ki me k tlom tišči,
a, glej, na nebu črn oblak visi,
o Bog, kaj, če še ta bo name pal.

Iz dneva v dan že neprestano čakam,
in bom — dokler ne pride žena bela,
ki bo to blazno hrepenenje vzela,
in še solzé, ki jih zastoj pretakam . . .

J. Jelovšek:

Dekle z rdečimi nagelji

(Nadaljevanje.)

Hotela jo je raztresti.

»Ne, ne! Ostaniva! Rekel mi je, naj grem, da sem ničvredna kakor mati, in še besede, ki jih ne morem ponoviti. Mati je jokala. Marjan je rekel, da jo je tepel! — Alenka, saj me tudi mati nima rada. Morda? Morda? Kadar ni njega doma, takrat mislim, da me ima le rada, a ko pride domov on, se spremeni . . .

Šele sedaj vem, zakaj je on tolikokrat vpil nad menoj. Ko sem bila še majhna, me ni nikdar vzel na kolena, a Marjana in Petra je . . . Takrat sem mislila, ker nisem fant, a sedaj razumem . . .

Alenka, ušla bi! Šla bi kamorkoli, samo domov ne. Kako drugače je pri vas! Ali še

»Zakaj mi branite gledati za njim? Ljubim njegovo bolečino bolj kot njegovo srečo.«

Ali vi to verjamete?

Verujte! Svet je velik in na svetu je vse.

Emanuel Kolman:

V vrtu

Ne odpiraj meni v svoj vrt vrat,
oj, bršljan lepó prepleta jih,
voljno se gubi v prijazni hlad
tvoj večer ob pesmih radostnih.

In saj nisi vendar v vrtu sama,
oj, med drevjem zginja kasni žar,
toliko je sreč ob tebi, lahko
te zagrinja pesmi ljubi dar.

Ne odpiraj meni v svoj vrt vrat,
oj, močnó res v njem bezeg diši;
nisem ne tvoj dragi ne tvoj brat —
in saj družba te razveseli.

Ali kadar si v njem vendar sama,
oj, neslišen je ob tebi čas:
v zatopljenost toneš in v spomine,
rahel dih poljublja ti obraz.

veš, kako sem se razumela s tvojim očetom, materjo in brati, ko sem bila pri vas? Opolodne smo jedli žgance in zelje. Oče je molil naprej, vsi smo mu odgovarjali. Pri kosilu smo se pogovarjali in smejali. Pri nas ni tako. Ne molimo nikdar skupaj. Pri jedi oče vedno čita in gleda, kako jemo. Ziniti ne smemo nobene. Pravi, da je neolikano. In kako pazi, da govorimo dostojno! Njemu skoraj nikdar ne govorim resnice. Hoče sicer, da govorim resnico, a dostojno resnico, ki ne more biti vedno lepa!

Alenka, še več, kako sem takrat pri vas peljala s konji seno in kako so šli v galopu? Tudi danes bi hotela imeti konje, pognala bi jih v dir, mimo njega in zakričala bi mu: »Ti si hudoben brez srca, lažnik!« —

Pozno zvečer je spremila Alenka Nino domov.

Živo je stopil Alenki ta dan pred oči, ko ji je Nina izpovedala: »Rada ga imam!« Jasno ji je bilo: Nina ljubi. Ljubi z ognjem, katerega je poznala le pri njej. Ljubi kmečkoga fanta! V Jurku je našla svoj značaj. Našla je dom, očeta, mater. Od tistega dne, ko je zvedela za skrivnost svojega rojstva, je klicala očeta še papa, a s stisnjenimi ustnicami in uporom v očeh. Zadnje dni je zginil upor, svetlo so gorele oči.

Vse zadnje popoldneve pred maturo je presedela v razredu, od koder se je videlo v deški institut. Po vrtu je hodil s knjigo v roki — Jurko. Le malo je gledal v knjigo — več v okno k Nini.

Nina se je šele zadnji hip zresnila. Maturo je napravila s prav dobrim uspehom. Bila je izreden talent.

Na Vidov dan je zgodaj zjutraj hitela v samostan. S sošolkami se je poslavljalna od sester. Posebej se je poslovila od Alenke. Vendar je Alenka čutila, da ji ne pripada več toliko ljubezni, kot pred dvema mesecema. Zagotovila ji je, da jo bo obiskala — in je zginila.

Alenka ni premišljevala mnogo kam, ni se zmotila.

Nina se je ustavila na trgu. Kupila je šopek rdečih nageljev. Z njimi je hitela na kolodvor. V gruči fantov je zagledala Jurka. Ni napravila več koraka. Jurko je pustil tovariše, ki so se nagajivo muzali.

»Pozdravljena, moja deklica z nagelji! Čakal sem te, slutil sem, da boš prišla. In z nagelji si, kot takrat pred dvema mesecema.« Močno ji je stisnil roko.

»Ker vem, da imaš rad nagelje, sem ti jih prinesla v slovo.« Svetlo so ji zagorele oči.

»Želel sem si počitnic — a sedaj ne. Piši mi vsak dan!« je tiho zaprosil in za hip utonil v dekličinih očeh.

»Bom in tudi ti ne pozabi,« so govorile njene ustnice, a v očeh so se lesketale solze.

Tovariši so že odšli k vlaku in med njimi prefekt zavoda, v katerem je bil Jurko.

Molče sta odšla za njimi. Ustavila sta se pred vozom, v katerega so vstopili tovariši. Začul se je hropeč signal lokomotive za odhod. Jurko je poljubil Nino na čelo, skočil v voz. Sunkoma se je premaknil vlak. Odpeljal je Ninine sanje, ljubezen...

Dolgo je gledala v smeri, kako je zginil vlak za oblaki dima. Žive, sivo-zelene oči so plavale v solzah prvega slovesa.

Nato so prihajala in odhajala iz Bele Krajine pisma. Nina je obiskovala pota, po katerih sta hodila nekdanj z Jurkom. Posedala je s knjigo in Jurkovimi pismi in morda desetič prečitala zadnje pismo:

Nina, veselje, sreča moja!

V Beli Krajini je sonce, pesem, življenje! Jaz sam sem kos te lepote življenja. Pojem in kosim zgodaj zjutraj, ko še Ti, moja mala deklica, najslajše spiš. Vriskam, da bi se čulo do Tvojega okna! In v tej prelesti doživljam osemnajsto leto mladosti. Ne, nisem 18 let star, ampak 18 let mlad. Mlad sem sredi žgočega poletnega sonca, ki žge, mlad sem sredi naših mehkih belokranjskih duš!

Nina, da bi Ti mogla semkaj! Moj raj bi bil popoln, moj vrisk bi odmeval od Metlike do Semiča. Doživela bi vse, kar sem Ti pripovedoval. Srečen bi bil ob Tebi, mestna deklica, ki imaš dušo za polje in kmečke domove!

Toda dvoje mi teži lepe poletne večere, take kot je nocoj. Ti, deklica moja, kaj delaš, kje hodiš, kam zrejo Tvoje sanjajoče oči, in kam naj grem, kaj naj študiram, da bom enkrat pomagal naši — moji Beli Krajini.

Že se prižiga nebroy zvezd. Morda je med njimi velika, svetla za naju. Nejasna moja slutnja se ne bo izpolnila.

Saj sem mlad in močan, da bi se uprl celo Bogu! Za Tebe bi se bojeval z vragom...

Tvoj Jurko.

(Dalje prih.)

K BISTVU VEDNO POMAGAJOČE LJUBEZNI SPADA, DA SMO SEBE POZABILI. (M. W.)

Moj rojstni kraj

Med rodovitnimi polji in bujnimi travniki, potisnjen v okrilje visokih gozdnih grebenov, leži moj rojstni kraj Bočna. Na holmcu stoji cerkev vsa domača in smehljajoča. V večernem mraku se oglasi iz stolpa »Ave Marija«. Skrivnostna in vendar tako prijazna je ta pesem, doneča kot prešeren vrisk in spet drugič plakajoča kot bedno dete.

V cerkvi pa kraljuje sv. Peter, farni patron. Ob stranskem oltarju pa je sv. Gregorij čudodelnik. K njemu so se pred kakimi sto leti zatekli naši predniki po pomoč v hudi uri: Z bližnjega hriba je prihrumelo strašno neurje in voda je preplavila vas, opustošila polja in uničila letino. Na dan sv. Gregorija pa je posijalo sonce, dež je ponehal, voda je upadla. V zahvalo zato so obljubili, da bodo ta dan praznovali kot zapovedan praznik in res to obljubo še danes izpolnjujejo.

Naše prebivalstvo se peča z živinorejo in poljedelstvom; glavna panoga pa je lesna trgovina: izvažanje rezanega lesa po naših vodah. Pa splavar ne more biti vsak, saj ti že pesmica pove:

Če hočeš flosar bit'
moraš znat vozit'
po Savci, po Dravci,
po beli Donavi...

Kadar se izza Menine planine pripode megle, tisti črni oblaki, ki obetajo dež, kar zašumi med našimi »flosarji«:

dežek se že kadi,
flosar se veseli...

Dasi je naša Zadrecka dolina bogata, vendar je tudi mnogo revnejših slojev, ki težko pričakujejo, posebno v zimskih mesecih, topló pomlad — vodo, da njih očetje zopet zaveslajo proti Zagrebu in Beogradu in zaslužijo sladek velikonočni kolač.

Sedaj pa še pogledjmo v naše družinsko življenje! V zimskih večerih nam naše stare mamice in očaki pripovedujejo o starih šegah in navadah. O, kako jih je lepo poslušati, ko tako živo pripovedujejo! Človek se zamisli v stare čase, ki jih ti starčki tako spoštujejo in zopet zažive pred njim. O,

sedaj pa ta moderen svet, vzklikne katera siva glavica, vendar pa so še nekatere stare navade do danes tudi pri nas ohranjene:

Dan pred božičem nosi gospodinja v velikem loncu iz shrambe v shrambo in moli za dobro letino v novem letu in srečo pri živini. Na Šentjanžvevo nesejo k blagoslovu vino, takozvani »šentjanžvevec«. Ko ga prinesejo od blagoslova, ga mora pokusiti vsak član družine, da s tem odvzame moč »copnicam« (čarovnicam) in se obvaruje vsakovrstnih kužnih bolezni.

Na pustni predvečer se našemijo fantje in oznanjajo pusta: Dva fanta vprežejo v mali voz, nanj postavijo ragljo, da buči kar se najbolj da, zbrano spremstvo pa vpije in opravlja pustne ceremonije.

na pustni dan vozijo s parom konj novozidanim hišam domača imena, katera ostanejo, če je lastniku prav in dober gospodar vrže tudi kaj svetlega med naše brhke fante za rujno kapljico.

Ako kje zvedo za kakšno »zarjavelo devico«, ki si na vse prizadevanje ni dobila ženina, ga ji hudomušni pobiči s slavnim svatovskim spremstvom pripeljejo, pa tudi obratno se večkrat zgodi. Ako pa bi se dotičnik zato kaj užalil, mu pa vržejo boljšo nevesto — ženina, namreč — slamnatega.

Tiha majska noč je pred dnevom sv. Florijana. Takrat pobirajo fantje jajca, ki jim jih dekleta položijo na okna v lončnice, včasih pa na kakšen skriven kraj, kjer jih potem brez konca in kraja iščejo. Vraža je, da jih ne smejo podložiti na pare, šest ali osem, ampak vedno le pet ali sedem. Ko vsa darovana jajca pobero, jih nesejo v določeno gostilno, kamor potem na Florijanovo povabijo dekleta — darovalke jajc. Tukaj napečejo »šnit«, dobijo muzikanta, da se malo poveselijo in si potožijo o svojih srčnih stiskah.

Ali ni lepo pri nas? Kar milo se mi stori, ko se spomnim na svoje sestre širom slovenske zemlje, ki so odšle v tujino, bodisi iz potrebe, ker jim je bil dom premajhen, ali iz hrepenenja po lepih oblekah in pustolovščinah. Odšle so v hrupna mesta, ki jim ne

morejo dati te domačnosti in tihega veselja, ki ga uživamo mi po kmečkih domovih. Tavažo po svetu večni (ahasverji) popotniki, iščoč sreče in bogastva, a razočarani ga ne najdejo. Tujina jim pije kri, izmzgava mlado telo, uničeni, strti se vračajo izseljeneci domov — umret. In tako rada jih sprejme domovina, tako goreče jih prižema na svoje široke grudi, a prepozno; ne ozdravi jih več najtoplejši žarek ljubezni. Njihova pot je končana. O, sestre, bratje, ne dajte tujini svojega zdravja, ne dajte ji svojih nad

— svoje mladosti! Vrnite se dokler je čas! Skrivnostni, temni gozdovi tam gori vas kličejo, dolina vas vabi! V večernih urah vas pozdravlja preko tujih krajev pesem domačih zvonov — ali je ne slišite? Na oknu se vije bohотно slovenski nagelj in veterc maje cvet za cvetom šepetajoč:

Ti nageljni, ta rožmarin,
ta okna polna solnca,
ah, takih nima ves ta svet —
pa pojdi tja do konca.

Ana Salmič:

KAJ MI JE MAR!

Kaj so mi mar vsa razkošna tam mesta!
Kaj so mi mar tlakovane ceste!
Ljubim le polje jaz, svoje kraljestvo,
ljubim med poljem te mehke steze.

Zjutraj v pozdrav mi škrjanček zavriska,
kos mi v grmovju vesele drobi.
Slavček me s pesmijo milo uspava,
v mehke, poletne, čarobne noči.

V soncu se smejejo vinske gorice,
kot da v zlato so odete, žare.
Tajinstveno vabijo temni gozdovi,
kjer se spočije mi duša, srce.

In še viharje jaz ljubim jesenske,
kadar v pesmi mogočni buče.
Zdi se, kot zemlji bi uspavanko peli,
ko se čez prazno podijo polje.

Draga mi vsaka je grudica zemlje,
saj sem v življenje pognala iz nje!
Draga mi mamica zemja je mila,
jaz pa sem zvesto ji kmečko dekle!

A. B.:

Državoznanstvo

(Nadaljevanje.)

Ženska državljanska vzgoja.

Iz tega razvidimo, da dobršen del državljanske vzgoje pade v družino, da je domača hiša kakor za splošno vzgojo, tudi za državljansko vzgojo, prvo torišče. Vidimo pa tudi, da je prva državljanska vzgoja v ženinih rokah. Ali pa je žena zmožna to delo vršiti? Zmožna, če se zato usposobi.

Te zmožnosti pa pri ženi ne bomo dosegli s suhimi razpravami o državi, vladini, gospodarski ali socialni politiki, o državi in občinski upravi, ali vprašanjih dnevne politike ali drugih tehničnih podrobnosti državnega aparata. Državljanški smisel je povsem družinski smisel nasproti narodu in državi. Tega pa žena najlažje ume, če se ji odpro oči in srce ogreje za dru-

žabno in socialno skupnost. Svoj narod in svojo državo gotovo ljubi in se veseli sodela za nju; a to ne zaradi vnanjih vzrokov, temveč iz resnične notranje potrebe.

Prav žena čuti notranjo, srčno potrebo, da se žrtvuje s prav materinskim nagonom tistim, za katere dela. V vsem delu pa išče človeka, njegovo dušo, njegovo srce; rada bi mu vse dala. Zato pa je žena v prav posebnem razmerju do družabne skupnosti, saj jo vrsti predvsem kot življenjsko skupnost kot ljudsko družino ne pa kot trgovsko skupnost ali politični obrat.

Zato pa tudi čuti žena posebno nagnjenje za nego državljanskega smisla in je za to tudi bolj zmožna kot pa moški. Saj ima

žena tudi mnogo več smisla za vse ono, kar je zrastle z družino in domovino kot pa možki. Domače šege in navade, pravljice in narodne pesmi so ji vse bolj pri srcu kot možskemu in ima zanje tudi več in globljega razumevanja. Za ono stran, ki ji je srce pogon, je žena vse bliže kot mož.

Če pomislimo nazaj, pa vidimo, da nas je k temu vodila in v to vpeljala naša mati, ne pa oče. Mati nas je učila govoriti, pravila nam je pravljice in povesti, razlagala nam je življenje v družini, naravi, v domu in domovini; vse to smo z materjo vred doživljali; ona je zbudila našo pažnjo in nas je igranje uvedla v prvo otroško delo. Pa nas ni po šolsko učila in nam razlagala, ampak kar z nami delala. In to je bilo prav, ker drugače bi ne bili vsega tega doživeli, ampak se samo na zunaj učili, kar pa bi nas nikakor ne bilo usposobilo za pravilno državljansko čustvovanje.

Pa moramo tudi kar odkrito priznati, da nas v kako razumevanje države ni nikoli posebe vodila. Pač pa je gledala, da nas je vzgojila v pridne, delavne in poštene ljudi, ker je vedela da je pridnost, delavnost in poštenje vse; da je le to troje ono izpričevalo, ki človeka povsod priporoča in ga tudi zagotavlja časnega in večnega blagostanja, da človek s temi lastnostmi povsod lahko shaja in tudi drugim lahko pomaga. To je bila temeljna državljanska vzgoja naših mater.

Tako je najvažnejša naloga pri državljanski vzgoji deklet, da se usposobijo, nekoč kot matere svoje otroke vzgajati v krepke značaje. V pravilni vzgoji pa oni pravi, topoli državljanski smisel vzbuditi in ga negovati, da bodo otroci v tem videli ono, samo po sebi umevno in veselo nalogo, svojemu narodu in svoji domovini vdano in z veseljem služiti. Toda povsem preprosto naj otrok to doživlja! Svojo domovino, s čudovitimi naravnimi krasotami in slavnimi spomini, svoj narod, z junaki pripovesti in narodne pesmi naj vzljubi! Domačo občino naj spozna kot večjo domačo družino, ki skrbi za svoje občane, ki tvorijo skupno življenje. Mati mora znati o vsem tem pripovedovati in vse pravilno otroškemu razumevanju primerno razložiti. Otroka mora poučiti, da je treba vse, kar je last občine in države, varovati in ničesar ne poškodovati, kar je izročeno javni varnosti.

Šola, ki je družina v večjem obsegu, prav na isti način vzgaja dekleta, bodoče žene državljanke. Mati pa šoli pomaga.

Na najprimernejši način se dekleta in žene vzgajajo k velikemu in lepemu državljanskemu smislu, ako tovrstno vzgojo navežemo na materinsko življenjsko nalogo, ki jo ima vsaka.

Nadaljnja vzgoja v tem smislu je pač vzgoja vseh kreposti in vrlin za zvesto izpolnjevanje stanovskih dolžnosti.

Žena pa ne neguje svoje materinske naloge v prvi vrsti z razmišljanjem, razglabljanjem in čustvovanjem, temveč s tem, da kratkomalo v ljubezni in požrtvovalnosti delala. Vse njeno pristno žensko vzgojno delo v smeri državljanske vzgoje, bo gotovo prinašalo lepe uspehe, če se vseskozi postavi na stališče prave materinske ljubezni. Zato je tudi tako važno, da vsa državljanska vzgoja žene izhaja iz onega značilnega, pristno ženskega in materinskega razmerja, ki ga ima žensko bistvo čisto naravno do svojega naroda, domovine in države. Te ženske značilnosti pa ne bi smela nikoli uničiti nezdrava gonja k onemu delu, ki ga mož zaradi svojih značilnosti more bolj opraviti kakor žena. Žena pa naj svoje moči izrablja tam in pri onem delu, ki ji ga je Bog določil, jo zanj usposobil in ki ga mož ne more tako dobro vršiti kakor žena. Le na ta način bo mogla žena dati javnemu življenju svoje najboljše, ki je za celotno dobrobit naroda in države tudi neobhodno potrebno.

Ni odveč, če pogledamo vsaj nekatere naloge, ki jih more — prav zaradi svojega ženskega čustvovanja — vršiti le žena ali vsaj z boljšim uspehom kakor možki. V prvi vrsti je to vzgojno delo v družini, kjer v prvi vrsti vzgaja le žena mati, v predšolski dobi, v šolski in pošolski dobi pa zopet zlasti, kar se tiče ženske mladine. Žena spada tudi k vsemu skrbstvenemu delu, v zavetišča in zavode, v vse posvetovalnice in naprave, ki se bavijo z ženskimi poklici in povsod tja, kjer se za te poklice pripravljajo.

Prav tako spada poleg vzgoje tudi še drugo družinsko delo v žene roke: gospodinjstvo, skrb za stanovanje in dom in tudi skrb za zdravje družinskih članov, pa tudi skrb za uboge in bolne izven družine, v območju javne karitativnosti.

Žene tudi ne sme manjkati pri delu za ljudsko izobrazbo in za splošne ljudske po-

trebe, ki jih hitreje in boljše doume, kakor moški. Najbližje pride do tega dela po svojih lastnih ženskih društvih, kjer nesebično podaja iz svojih izkušenj svojim sestram.

Tudi tam ne smejo žene manjkati, kjer

se skušajo zaježiti hudourniki javne nemoralnosti, ki žugajo oškodovati kulturo naroda in njegovo blagostanje; mislim tu na kulturno škodo, ki jo povzročajo izrodki zabave in uživanja, gledišča, kina in tiska.

(Dalje prihodnjič.)

P. Golobič:

Esperanto, jezik bodočnosti

Čim več jezikov znaš, tem več veljaš, pravimo, in to je res. A toliko jezikov je na svetu, da je umrljivemu človeku popolnoma nemogoče, se z vsemi seznaniti, kaj šele, da bi se jih naučil. Zato se vsak navadno opri-me tistih jezikov, ki so najbolj razširjeni po celem svetu. A tudi teh jezikov je precejšnje število, tako da je izbira težka.

Da bi se pa vsi narodi zedinili in uvedli za lažje medsebojno razumevanje kak naroden jezik, na to še misliti ni, ker bi močni narodi zahtevali uvedbo svojega lastnega jezika, kar pa drugi narodi ne bi hoteli priznati. Pa tudi druga ovira je, ki onemogoča vpeljavo kakega narodnega jezika za mednarodni jezik: pretežka slovnica, razne izjeme in tudi mnogo časa in truda bi se porabilo za tak jezik. Mednarodni jezik pa naj bo lahek in blagoglašen ter dostopen tudi manj nadarjenim. Ker pa med narodnimi jeziki ni bilo kaj prida izbire, so prišli nekateri učenjaki na misel, da bi se moral ustvariti tak jezik, katerega naj bi se potem vsi oprijeli. In tako smo dobili celo vrsto »mednarodnih« jezikov, izmed katerih je najbolj uspel esperanto.

Po svoji lahki in enostavni slovnici ter strogo logičnem sestavu si je esperanto kmalu utrl pot med svet in danes so vsi drugi mednarodni jeziki izginili s površja, a ostal je esperanto, izum poljskega zdravnika doktorja Ludovika Zamenhafa.

Esperanto stopa že v 53. leto in je danes razširjen po celem svetu. Tudi vojna vihra ga ne more več uničiti. Med svetovno vojno je esperantsko gibanje sicer zelo trpelo, a po svetovni vojni je zanimanje za esperanto silno naraslo. Skoro v vsaki državi so se ustanovile esperantske organizacije, radio postaje so esperanto uvedle v svoj spored, razne države so tudi materialno podpirale esperantska društva.

Potreba po enotnem jeziku pa se najbolj živo čuti ravno v vojnem času. Trdno sem prepričan, da se bo esperanto po tej vojni silno razgibal in da ni več daleč čas, ko ga bodo uvedli v šole kot obvezen predmet (v mnogih državah je že uveden v šole kot neobvezen predmet).

V Jugoslaviji obstojata dve esperantski organizaciji: Jugoslovanska Esperantska Liga s sedežem v Zagrebu in Jugoslovanska Katoliška Esperantska Liga s sedežem v Ljubljani. Zadnja organizacija je še mlada, a bila je potrebna, saj se katoličan najboljše počuti v svoji lastni organizaciji. Pokrovitelj Jugoslovanske Katoliške Esperantske Lige je prevzvišeni gospod škof dr. Gregorij Rožman.

Vse informacije glede esperanta daje
Jugoslovanska Katoliška Esperantska Liga
Ljubljana
Knafljeva ul. 9-II.

I. Gerely-Raša Mastnak:

Izobraženo dekle

(Nadaljevanje.)

Umetnost molčanja.

Sestrica, ali znaš molčati? Ne takrat, ko si vprašana, ampak takrat, ko je molk potreben, ko je govorjenje prepovedano, nepri-merno ali odveč, ali kadar naj bo molk tvoj odgovor?

Kdaj pa je govorjenje prepovedano? Kadar ti je kdo zaupal skrivnost, kadar bi hotela povedati komu kaj slabega in kadar bi s tem povzročila nesrečo. Kdaj pa je tvoj molk tvoj odgovor? Saj slišimo večkrat, da molk pove več, kakor mnogo besed.

Lahko si osvojiš srce čmernega človeka, če z zanimanjem poslušáš njegovo pripovedovanje in ga še sama vmes kaj vprašáš. Nasprotno pa lahko izgubiš naklonjenost dobrega človeka, ako med njegovim pripovedovanjem vpadeš s svojim vprašanjem in s tem dokažeš, da ga nisi poslušala.

Molk vsled ganotja, s solzami v očeh, je mnogo več povedal, kakor pa še tako zgovorno zatrjevanje sožalja.

Večkrat še tako trda beseda ni tako boleča, kakor pa en sam očitajoč pogled.

Včasih umolknejo največji šaljivci, če je do tedaj veseli poslušalec — umolknil.

Koliko si moreta povedati dva drug v drugega vtopljena ljubeča človeka, koliko si brez besed pove dvoje drug v drugega uprtih oči! Nasprotno pa, kolikokrat je važno poročilo ovirala ena sama neprimerna beseda, izrečena ob nepravem času.

So pa tudi lepote, ki nam govore le tedaj, če molčimo; n. pr. godba. Tudi lepota narave spada k tem. Kdor jo občuduje tiho, brez besede, jo občuti navadno globlje, kot pa oni, ki jo čezmerno hvali.

Končno je pa molk najlepši in tudi najkoristnejši, kadar se poglobimo v svojo dušo. V takih trenutkih nam govori Bog sam. Kdor se boji tega molka, kdor se dolgočasi, ko je sam, ta ima ali prazno dušo, ali pa slabo vest. Ti pa, sestrica, se prav pri takem premišljevanju, pri tihem sedenju ob ročnem delu prav lahko dodaš spoznaš. Morebiti se ti bo ob taki tih uri pokazal tvoj, od Boga ti izbrani bodoči poklic...

Kdo je gospodar v hiši?

Menim namreč hiše tvoje duše. Poglej si vendar v dušo in opazuj, kdo je tam gospodar!

Ali so tvoje muhe, razpoloženja, navade, trenutno vznihanje, — ali pa zdrav razum, preudarnost in globoka, resna čustva?

Rada bi te videla, kadar se zjeziš, kadar te je kaj razhudilo. Ali je takrat poveljnik jeza, ali pametna preudarnost? Izkušeni ljudje nam priporočajo, da se pri takem izbruhu zadržimo v oblasti 20 sekund. Med tem časom ne smemo govoriti in ničesar odločati! Ta smešno kratek čas zadošča, da pade vročina jeze na normalno temperaturo. Le 20 sekund rabiš za to, če pa prideneš še katero čez, lahko zmoliš zdravomarijo, ali

zapoješ, pa si lahko gotova, da bo nastalo med tem že čisto mirno razpoloženje.

S takim premagovanjem, ki se ga vadiš ob vsaki priliki, moreš zadušiti tudi krik strahu, ki ti je sicer v navadi. To ti bo večkrat prav pršlo. Kaj bi dala za to, če bi ob kaki nesreči s svojo mirnostjo obvarovala svoje drage? To in še marsikaj drugega moreš doseči, ako se pogosto, da, vedno vadiš v premagovanju tudi tistega, kar smeš storiti. To pa je vedno boj, boj s svojimi strastmi in nagnjenji!

Ako si že tako daleč, da ne vzkipiš pri nerodnostih drugih, ako ne odgovoriš na žaljivke, ako brez jeze pobereš stvar, ki ti je padla iz rok, dvakrat, tudi trikrat, ako z vso mirnostjo vdeneš šivanko tudi četrtič, če se ti je trikrat ponesrečilo, ako ob nenadni šaljivki ostaneš resna, ako težko pričakovano pismo odpreš šele čez nekaj časa — potem so to vaje za tvojo voljo, ki jih boljših ni treba, da boš tudi ob večjih in težavnejših primerih ostala mirna.

Potem si pač ti gospodar v hiši!

Na bolniški postelji.

Nikakor ni težko imeti samega sebe v oblasti, dokler smo zdravi. Mnogo težje pa je, če smo bolni. Treba je že precej premagovanja, da vzamemo zdravila, ki nikoli niso dobra, da mirno prenašamo zdravniško preiskavo in vse druge neprijetnosti ob začetku bolezni. Posebno težko pa je, da že bolni, skušamo s svojo okolico prizanesljivo ravnati; da svojih malenkostnih želj, ki niti niso neobhodno potrebne izvršitve, ne izražamo z nekakim mučeniškim izrazom, da z vdanostjo prenašamo dolgočasje, samoto in tudi zapuščenost v daljši bolezni.

Znano je, da potrpežljivega bolnika navadno obdajamo z največjo pozornostjo, objestnega in nepotrpežljivega tirana pa puščamo samega. Saj vemo, da oni bolniki, ki neprestano govore in tožijo, vendar docela izrazijo svoje želje, dočim pa tihi in potrpežljivi ničesar ne zahtevajo in jim moramo sami ponuditi, ker sicer iz same obzirnosti zamolče še celo najnujnejše želje in potrebe.

Potrpežljivo prenašano trpljenje je pred Bogom zelo zaslužljivo; zato moramo že iz preračunjenosti prenašati težave bolezni kar se da potrpežljivo. To pa velja tudi za bolnikovo vnanjost. Tudi bolnik ne sme zanamariti svoje zunanosti. Če ležiš v postelji,

ali že hodiš okoli, če te vidijo drugi, ali si sama, obleci in opravi se redno, čisto in okolu primerno. To smo si dolžni zaradi sebe.

Za čas bolezni pa je še druge vrste dostojnost, ki je navadno mlada dekleta nočejo poznati. Ta je v tem, da se proti zdravniški preiskavi ne obnašaš sitno in odklanjajoče iz neke namišljene sramežljivosti. Zdravnik vidi v tebi bolnico, nikakor pa ne žensko; zato bi bilo tudi s tvoje strani neprimerno, ako bi si kaj drugega predstavljala. Pravilno pojmovanje tega hitro pove, kaj se spodobi in kaj ne.

Čisto napačno pojmovanje spodobnosti bi bilo, če bi svoji materi ali zdravniku ne povedala svoje bolezni. Ako si jo sama zakri-

vila, naj bo to za kazen in pouk; zato ne otežuj še tega z nekimi skrivnostmi, ki jih ni. S prikriivanjem se je že marsikdaj razvila bolezen, ki je ostala za vse življenje. Zato bodi z zdravnikom odkritosrčna. Za svojo bolezen ne išči nobenih olepševalnih in prikritih besed; povej vse s pravim imenom!

Ne išči v takih okoliščinah sveta pri svojih prijateljicah! Čisto različne bolezni imajo lahko enake pojave, pa zato še ni možno z njimi na enak način ravnati. To ugotovi samo zdravnik. Celo ena in ista bolezen se pri različnih ljudeh drugače pokaže in je zato treba le zdravnikovega nasveta.

(Dalje prih.)

Glinšek Janez:

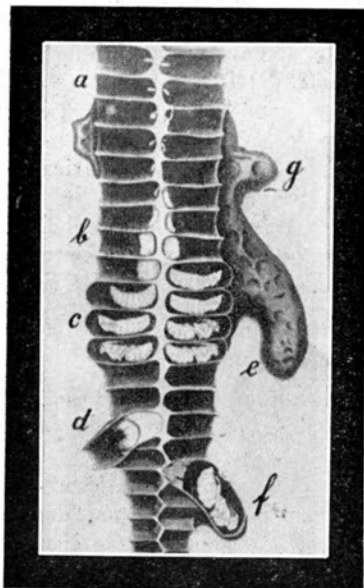
Razvoj in življenje čebel

Kakor vse žuželke, se tudi čebela razmnožuje z jajčeci, ki jih leže matica. Pri čebelah leže matica jajčeca v posebne celice. Vsa ta jajčeca so na zunaj popolnoma enaka, v resnici so pa le različna, nekatera so oplojena, druga pa so neoplojena. Iz oplojenih jajčec se razvijejo čebele in matice, iz neoplojenih jajčec pa se razvijejo troti. Razlika ustvarja matica sama. Ko namreč ta zalega, se pomikajo jajčeca po jajčnih vodnicah mimo semenskega mošnjčka v zadku. Ko zalega čebelne in matične celice, spusti k vsakemu jajčku iz semenskega mošnjčka nekoliko plodila in ga tako oplodi. Ko zalega trotje celice, jajčec ne oplodi. Vendar pa se tudi iz teh neoplojenih jajčec razvijejo živa bitja, troti. Ta čudoviti naravni pojav imenujemo jalorodnost (partenogenezo).

V manjše celice leže matica oplojena jajčeca (čebele), v večje celice leže neoplojena (troti), v posebne celice za matice pa tudi oplojena jajčeca.

Pri zaleganju matica najprej pomoli glavo v celico, da se menda prepriča, ali je ta prazna in povsem čista. Nato se prestopi čez celico, se oprime z nogami robov sosednjih celic, privije zadek in ga potisne globoko v celico. Iz zadka iztisne jajčece in ga prilepi na dno celice. Prez izstopom iz zadka se jajčece na svojevrsten način obrne tako, da se njegov spodnji konec dotakne lepila, ki ga

izceja posebna žleza. Kako stoje jajčeca v celicah vidimo na sliki pri a.

Vsa jajčeca se prve tri dni na zunaj nič ne spremenijo, v notranjosti pa se že razvijajo. Na zunaj opazimo le to, da jajčeca spreminjajo svojo lego in sicer stoje prvi dan pokoncu, drugi dan se nagnejo v poševno lego, tretji dan pa se vležejo na dno celic (vidi sliko). Okroglo 72 ur potem, ko je bilo jajčece izleženo, mu počí kožica in iz nje se

izvije bel črvček (ličinka ali žerka). Ta črvček se zvije na dno celice v kolaček in takoj začne uživati krmilni sok, katerega so čebele toliko nanesele v celico, da ličinka ali žerka kar plava v njem. Čebele proizvajajo ta krmilni sok same. V glavi imajo namreč posebno žlezo, ki se končuje v ustih in ki izloča gostemu mleku podobno tekočino (čebelno mleko).

Četrti dan pa že posežejo v razvoj zaroda tudi čebele same in začno žerke krmiti. Tri dni dobivajo vse žerke enako hrano, četrti dan in dalje pa dobivajo tako hrano le žerke, iz katerih se pozneje razvijejo matice, dočim dobivajo žerke, iz katerih se razvijejo čebele in troti, slabšo hrano. Krmilnemu soku za te žerke primešajo čebele tudi med in cvetni prah.

Najprej se razvije matična žerka in to v petih dneh. Predno pa se popolnoma razvije, že čebele celico — matičnik zadelajo (na sliki pri e in f), ker bi sicer žerka padla iz matičnika, ko se v njem zravna. Čebelne žerke potrebujejo za razvoj $5\frac{1}{2}$ do 7 dni. Ko žerke dorastejo, čebele celice pokrijejo z vzbočenimi voščenimi pokrovci. Da pa dobivajo žerke dovolj zraka, primešajo čebele temu vosku nekaj cvetnega prahu, ki povzroča, da pokrovci propuščajo zrak.

Ko čebele celice zapro, se žerke zapredejo in umire. Čebelne in trotje žerke se vležejo na spodnjo stran celic na hrbet, matične pa stoje na glavi. Na zunaj ni opaziti nobene spremembe, vsebina celic pa se hitro spreminja. Žerke se spreminjajo v popolne žuželke. Že čez 5 do 7 dni pregrizejo mlade matice pokrovce svojih celic in zlezejo na dan. Mlade čebele zlezejo iz celic 9 do 10 dni, troti pa 10 dni potem, ko so čebele celice pokrile.

Iz tega vidimo, da traja ves razvoj od jajčeca do popolne žuželke pri matici 15 do 17 dni, pri čebeli 20 do 22 dni, pri trotu pa 23 do 25 dni.

Ko čebela zapusti celico, se šele začne njeno pravo življenje. *Matica* je popolnoma godna, čim zapusti matičnik. (Predvidevamo, da je nekaj dni prej, preden se je izlegla mlada matica, panj rojil, da je torej odšla stara matica z nekaj čebelami iz panja, da je napravila prostor naslednici. V panju more biti namreč le ena matica.) Toda ta matica ni oplemenjena. Mogla bi sicer leči jajčka, a iz teh jajčec bi se razvili le troti, zato gre v nekaj dneh na oplemenitev.

Lepega dne zleti iz panja, z njo pa tudi cel trop trotov. Matica kroži nekaj časa okoli čebeljnaka, nato pa se dviga vedno višje v zrak. Troti omagujejo in zaostajajo drug za drugim, najvztrajnejši med njimi končno le matico dohiti in jo oplemeni. Po oplemenitvi se matica s silo otrese trota, ki kmalu nato pogine. Matica je po enkratni plemenitvi oplemenjena za celo življenje in more izleči do 600.000 oplojenih jajčec.

Ko se matica vrne iz tega ženitovanjskega izleta nazaj v panj, katerega celo svoje življenje več ne zapusti, jo čebele radostno sprejmejo in jo začno dobro krmiti. V nekaj dneh začne izvrševati dolžnosti matice — leči jajčka. Matica živi normalno 4 do 5 let, najbolj rodovitna pa je v 2. in 3. letu starosti. V poletnih mesecih, ko je dobra paša in lepo vreme, zleže dnevno tudi do 2.000 jajčec.

Troti so v začetku precej klavni, kmalu pa si opomorejo in že v nekaj dneh izlete prvič iz panja. Medičine ne nabirajo, so v glavnem le zato, da se matice morejo oplemeniti. Ko meseca julija ali avgusta preneha paša, čebele trote izženo iz panja, kjer se lačni porazgube med travo in tam poginejo.

Tudi *čebele* so precej negodne ko zapuste celice, zato ne morejo takoj izleteti iz panja na pašo, pač pa v začetku opravljajo v panju domača dela približno v sledečem redu:

Od 1. — 3. starostnega dne snažijo celice in jih pripravljajo za novo zalego, od 4. — 12. dne krmijo žerke s krmilnim sokom, od 13.—18. dne pote vosek in grade satje (Morejo pa vosek izločati in graditi satje tudi starejše čebele, ako je dovolj toplo in dobra paša.) Od 19. — 21. starostnega dne opravljajo službo stražark pri žrelu, po 21. dnevu življenja pa začnejo izletavati na pašo.

Od tega dne dalje vrše čebele trudapolno delo donašalk hrane za družino v panju. Iz dneva v dan lete v naravo po sladko medečino (nektar), katero potem spreminjajo v med. Letajoče od cveta do cveta srkajo medečino in jo spravljajo v mednem želodčku. Ko prilete s paše, izlijejo medečino skozi usta v celice, ki so prazne ali še ne polne, nato pa ponovno odlete na pašo. Šele ponoči prenašajo čebele medečino na določena mesta. Pri tem dodajajo medečini razne primesi, ki jih proizvajajo v posebnih žlezah. Te primesi povzročajo, da se spremeni trsni sladkor, ki je v medečini, v grozdni in sadni

sladkor. Potem čebele celice, ki so polne take medečine, pokrijejo z voščeniimi pokrovcii. Šele sedaj je medečina zrela ter dobi ime med.

Nabiranje medečine ni lahko delo. Posamezni cveti nudijo tako malo tega sladkega

soka, da morajo čebele obrati dosti milijonov cvetov, preden imajo doma v panju 1 kg medu. Ob napornem poletnem delu kmalu onemorejo, poleti žive le približno 6 do 7 tednov. Pozimi žive čebele do 8 mesecev. Troti pa žive 3 — 6 mesecev.

M. S.:

Prva pomoč

RANE.

Koža varuje naše telo, da ne pridejo vanj bakterije in škodljive snovi, ki bi mogle povzročiti nevarna obolenja. Vsaka odprta rana, vsaka odrgnina in kožna razpoka pa nudi umazaniam tvarinam in bolezenskim klicam dostop v notranjost ranjenega uda. Tudi najmanjša rana n. pr. zbodljaj z žeb-ljem, šivanko, trnom itd., lahko postane smrtno nevarna, ako jo omalovažujemo in zanemarjamo.

Najmanjše, večkrat celo nevidne rane so od gadjega in mušjega pika. Važno je, da se strup takoj iztisne iz rane in se zabrani zastrupljenje krvi. Rana od gadjega pika naj se takoj izžge, kar napravi zdravnik. Pred njegovim prihodom pa naj se ud nado rano trdo preveže, najbolje z močnim gumijevim trakom (naramnica, podveza!). Ranjenec naj pije mnogo protistrupa, alkohola.

Ugriz steklega psa in mačke, povzroči smrtno nevarno steklino. Vsako rano od pasjega ugriza je treba takoj razkužiti. Če je količakaj sumljivo, da je pes stekel, naj se poškodovanec takoj poda v higijenski zavod v zdravljenje.

Majhne, nedolžne ranice postanejo smrtno nevarne, če se nasele vanje bakterije tetanusa. Te bakterije se nahajajo v zemlji,

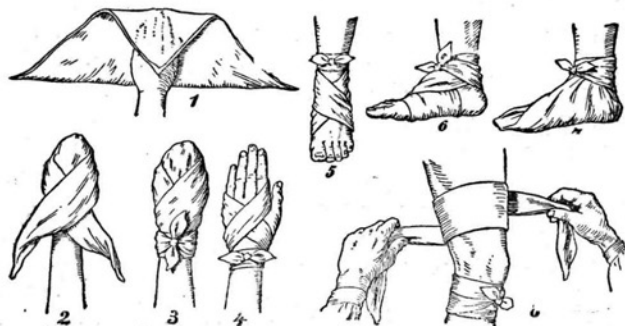
prahu in drugod. S prstjo se zanašajo v hlev in stanovanje, kar lahko povzroči obolenje živine in ljudi. Tetanus povzroči silne krče čeljustnih mišic. Prvo pomoč proti tetanusu more dati le zdravnik.

Okuženje navadno popolnoma nevidnih ran povzroči nastanek šena. Napačno je mnenje, da povzročita šen prepil in prehlajenje. Z natančnim opazovanjem vedno najdemo v otečenem delu telesa malo rano ali opraskanje. Najpogosteje se pojavi šen na licih. Izvrstno sredstvo proti šenu je jodova tinktura, s katero se namaže celo vneto mesto.

Rane se lahko zastrupijo tudi z bakterijami tuberkuloze, sifilisa i. dr.

Zato moramo posvečati ranam največjo paznjo. Male rane, ki ne krvavijo, so pogostoma še nevarnejše. Poškodovanec se zanje ne briga, dokler ne nastopijo resne posledice.

Predvsem moramo skrbeti, da je rana vedno snažna. Zato ne otipavajmo ne rane in ne obvez s prsti. Kljub snagi naših rok te skoraj nikdar niso popolnoma proste strupenih snovi, ki odprti rani lahko mnogo škodijo. Vsaka, tudi najmanjša nesnaga ima v sebi bolezenske kali, ki najdejo v rani pripravno mesto, da se naglo razmnožijo in razširijo. Zato ne moremo dovolj obsoditi nespametnega početja nekaterih nepoučenih ljudi, ki polagajo na krvaveče rane razne nesnažne predmete n. pr. pajčevino, ki je prepolna prahu in bakterij. Tudi razna zdravilna zelišča, ki leže tedne in mesece na prašnih policah, so prepolna bolezenskih kali in pogosto povzročo mnogo škode, če jih poprej temeljito ne razkužimo.

Vsak, ki ima opraviti z ranami, mora paziti na največjo snažnost. Imeti mora kratko pristrizene nohte. Nato naj dobro umije roke do lakta z milom in jih oplakne v čisti tekoči vodi. Končno naj jih razkuži z alkoholom. Tako očiščenih rok naj ne otira z brisačo in naj se z njimi ne dotika drugega, kakor rane in obveze le kolikor je nujno potrebno.

Čistih ran ne izpirajmo ne z vodo, ne s kakimi drugimi sredstvi. Z vodo bi lahko zanesli v rano bolezenske klice. Rano pustimo tako, kakršna je, in jo takoj pokrijmo s čisto tkanino. Če nimamo pri roki nobene obveze, zadostuje za prvo silo tudi snažna žepna ruta. Nikdar pa ne uporabljajmo v ta namen nesnažnih robcev.

Za obvezovanje rane potrebujemo kos sterilne gaze, sterilno vato in obvezo. Vsa priprava mora biti popolnoma čista. Najprej položimo na rano sterilno gazo, nato vato in končno jo obvežemo z obvezo. Nikdar ne smemo polagati vate naravnost na rano. Kri bi se strdila z vato v trdo snov, ki bi ranjencu mnogo škodovala. Obveza ne sme tiščati, ker bi ovirala krvni obtok in bi povečevala holecine. Da se ohrani obveza dalje časa čista, jo lahko pokrijemo s trikotno ruto.

Onesnaženo rano moramo razkužiti. Najprej vzamemo iz nje vsa tuja telesa n. pr. trščice, pesek, zemljo i. dr., ki so se zarile vanjo. Majhno rano in njeno okolico nato

namažemo z jodovo tinkturo. Če je rana večja, namažemo z jodom le njeno okolico, v rano pa natresemo jodoformovega ali dermatolovega praška.

Na rane, katerih bi se obveze prijele, položimo najprej košček z mazilom namazanega platna in nato šele gazo in vato.

Vnete rane obvežemo z vlažnimi obvezami, ki smo jih bili namočili v 50% alkoholu, svinčeni vodi ali kamilčnem čaju. Če mrzel obkladek ni pokrit, se razvija hlad, drugače pa toplota.

Vsak posamezen ud drugače obvezujemo. Tega se je mogoče naučiti le z vajo. Pričujoča slika nam podaja nekoliko primerov.

Najpripravnejše obveze imajo obliko trikotne rute, katere spodnji rob meri 130 cm, zgornja dva pa po 85 cm. Za otroke so te rute nekoliko manjše.

Če je ranjena cela roka, jo obvežemo z eno ruto tako, kakor kažejo slika 1, 2, 3. Če so prsti nepokvarjeni, postopamo tako, kakor kaže slika 4. Pred uporabo ruto upognemo tako, da dobimo obliko širokega traku.

Ako je ranjena noga na stopalu tako, da so prsti in peta zdravi, obvežemo, kakor kaže sliki 5 in 6. Če je pa ranjena cela noga, postopamo tako, kakor kaže slika 7. Slika 8 nam kaže, kako obvezujemo rane nad in pod kolonom. Važno pri tem je to, da se obveza ne premakne z rane in, da se vozeli ne odveže.

A. Salmič:

DAJ MI, GOSPOD!

V mraku večernem na tnalu sedi,
težko glavo podpira s pestmi.

In je ves truden.

Hrust je, da lahko bi rušil gore,
pa mu poglej malo globlje v oči:
mar se mu solza tam ne blesti?

A, jo prikriva. —

Iz močnih se prs mu iztrgal je vzdih,
splaval v skrivnosten večer je ves tih:
»Moj Bog, za koga se trudim vsak dan?

Če mi pa ljubih otrok nisi dal!
Ko ob večerih se vračam domov,
prazno je tvalo in hiša in pod.

O, kako jih pogrešam povesod!

Te ljubljene dece!

Daj mi, o daj, vsaj eno, Gospod!

Naše gobe

Od pomladi do pozne jeseni nam gozd ponuja svojih dobrot. Rdeče jagode, borovnice, kosmulje, maline, robidnice, lešnike in kostanj vabijo mlade in stare v zeleni gozd. Poleg teh nam gozd ponuja še na stotine vrst raznih okusnih gob, ki jih vneti gobarji pridno nabirajo.

Gobe bi lahko bile bogat vir našega narodnega gospodarstva, če bi jih razumno gojili, skrbno nabirali, sušili uporabljali in unovčevali. Izvoz gob bi vsako leto donasal v našo banovino več milijonov dinarjev. V domačem gospodinjstvu bi gobe mnogo za- legle, bodisi sveže, posušene ali vložene v kis.

Žal, je poznanje gob pri nas še zelo plitvo in njih uporaba prav neznatna.

Gobe se razmnožujejo s trosi, ki so tako majhni, da jih opazimo šele povečane pod drobnogledom. Trosi raznih gobjih vrst so različni po obliki in barvi. Posamezne gobe rodijo na milijarde trosov, ki jih veter in žuželke raznašajo na vse strani.

Trosi vzklijejo le na primernih tleh, se razrastejo v niti, se prepletajo in tvorijo podgobje, ki se večinoma redi od trohnečih rastlin; loteva se pa tudi živega drevja. Podgobje je pri nekaterih gobah enoletno, pri večini pa stalno. Suša in mraz ga ne uničita pač pa ovirata v rasti. Podgobje se razrašča iz središča na vse strani in tvori vsako leto večje kroge.

Podgobje obrodi po enkrat na leto; njegov plod so gobe. Primerna toplota, svetloba in deževno vreme pospešujejo njih rast. Gobe nastajajo iz nitja, ki se zgosti in pre-

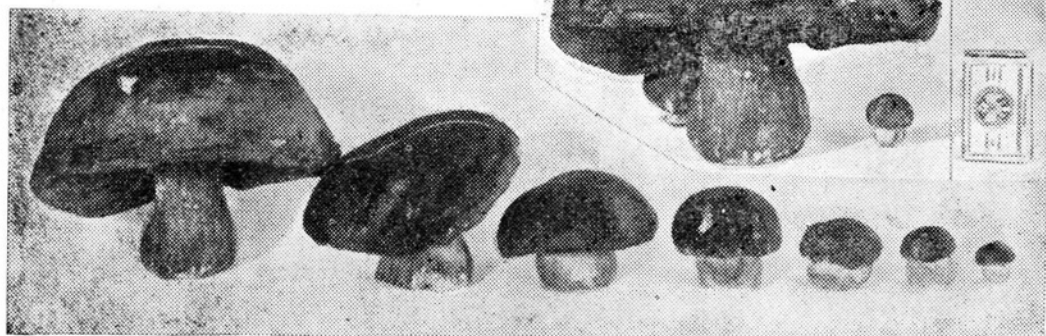
pleta ter tvori mesnate tvorbe. Nekatere gobe vrste n. pr. črnilke, se razvijajo zelo naglo in potem kmalu razpadejo.

Užitnih gob je v Evropi nad 500 vrst. Za praktično uporabo zadostuje, če poznamo glavne. Nabiranje redkih vrst bi se izplačalo le tedaj, če bi naleteli na številna večja plodišča. Gob je v naših gozdovih vedno manj. Vsled trebljenja gozdov in uporabe listja za steljo, jemljejo ljudje zemlji redilne snovi, ki jih rabijo gobe za svoj obstanek.

Vsled zboljšanja življenjskih okoliščin naše ljudstvo ni več tako odvisno od gobje prehrane kot pred stoletji. Zato se je splošna uporaba gob močno omejila. Dandanes nabira naše ljudstvo le one gobe, ki nimajo nevarnih dvojnikov kakor so: gobanj ali jurček, brezovec, turek, lisičke, grive, ledka, mavrahi, hrčki, kuštravka, smrček.

Strah pred gobjimi strupi je upravičen. Najbolj nevarna je zelena gomoljavka, ker jo mnogi zamenjajo s kukmaki. Z njo se zastrupi največ ljudi. Že založaj zelene gomoljavke lahko povzroči smrt. Močno strupeni gobi sta tudi mušnica in pegavka.

Obilo ljudi se zastrupi tudi s pokvarjenimi užitnimi gobami. Kakor živalsko meso, tako se tudi gobe kmalu začnejo razkrajati in razvijajo življenju nevarne strupe.

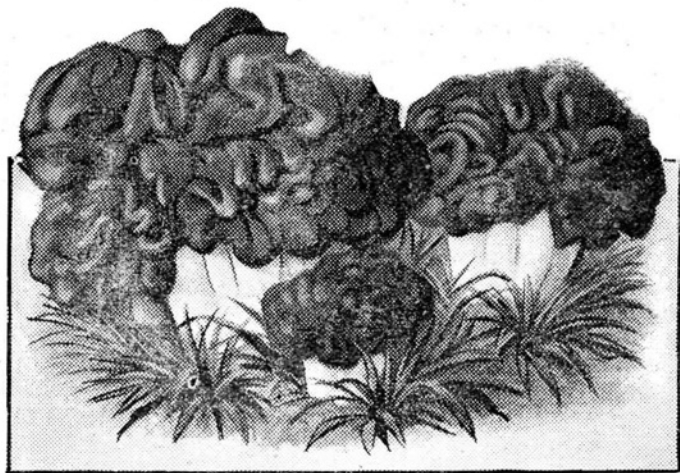

Občega pravila, po katerem bi ločili užitne gobe od strupenih nimamo. Mnenje, da je vsaka goba strupena, ki prelomljena izpremeni barvo, ni pravilno. Tudi prijeten vonj in okus nista zanesljiva znaka, da je goba užitna. Vonj zelene gomoljavke n. pr. je prijeten, medenosladek, in vendar je ta goba ena najnevarnejših. Najboljša svetovalka pri nabiranju gob ti bo priročna knjiga s slikami gob v naravnih barvah.

mestu, ker se hitro pokvarijo. Pravi gobar pušča tu in tam nekaj večjih gob, iz katerih se razneso trosi kot naraščaj za prihodnje leto.

4. Gob ne trgaj in ne reži, temveč jih zasuči in odvij iz tal, da ne poškoduješ podgobja. Ostanek odrezanega kocena začne gniti in razširi gnilobo na vse podgobje.

5. Pazi, da ne poškoduješ mladega zaroda; ne uničuj gob, ki jih ne poznaš.

Smrček.

Pri nabiranju gob se držimo teh pravil:

1. Nabiraj in uživaj le one gobe, ki jih dobro poznaš.

2. Nabiraj gobe le v suhem vremenu. Gobe nabrane v dežju ali takoj po njem, so še mokre in sluzave ter se kmalu pokvarijo.

3. Nabiraj vedno le mlajše in sveže gobe! Stare, mokre, nagnite in ogrizene pusti na

6. Osaži nabrane gobe takoj na mestu.

7. Ne devaj gob v ruto, nahrbtnik in vrečo, temveč v košaro ali zabojček, ter pazi, da se ne zmečkajo in na kupu ne segrejejo.

8. Nabrane gobe uporabi še tisti dan, ako ne, jih razreži ter razgrni na zračnem in hladnem prostoru tako, da se ne stiskajo.

DEKLICA NA TUJE GRE...

LEP SLOVENSKI PRAZNIK V MARSEJU — FRANCIJA

Časi so tako resni, da o kakih zunanjih proslavah ne kaže preveč pisati.

Vendar pa smo Slovenci v Marseju, v Franciji, ki se trenutno bori z velikimi težavami, obhajali zelo lep praznik, ob priliki redovne preobleke prvih slovenskih deklet, ki so se posvetile redu Presvete Trojice.

Zelo zelo smo želeli, da bi ta dan obhajali skupno z izletniki in romarji, ki bi iz Slovenije pohiteli v Lurd — tako smo si

napravili načrt lansko leto, ko še nismo čutili vojske... In tako seveda tudi nismo imeli tega veselja, da bi nas obiskal prevzvišeni knezoškof dr. Rožman, ki je v avgustu lanskega leta skoraj obljubil, da pride, če seveda razmere ne bodo vsega spremenile, kakor so res.

Da pa ne bi naša slovenska dekleta bila prikrajšana v tem veselju, da bi prejela redovno obleko iz rok svojega škofa (vseh pet je iz ljubljanske škofije), smo naprosili marsejskega škofa, naj nam on to veselje

napravi. Malo težko je šlo, ker se je že odločil, da gre z ostalimi francoskimi romarji na Špansko, skupaj z novoimenovanim pariškim nadškofom kardinalom Emanuelom Suhardom in še nekaterimi drugimi škofi. In je slovenskim dekletom napravil to veselje; prišel je pobinkošno soboto, dan pred praznikom Presvete Trojice.

Ob sedmih zjutraj se je pripeljal v svojem avtu, ki ga je sam vozil. Šaljivo je izjavil, da so mu vozača odpravili na fronto, in da zato kar sam »telovadi« ... (sicer je znan kot športnik, saj v mestu vedno sam vozi, njegov »službeni« šofer pa mora mirno sedeti in pustiti prevzvišenega pri volanu!). Po sv. maši smo imeli še celo uro do obreda preobleke, in ta čas se je prevzvišeni zanimal za vse slovenske podrobnosti, in nazadnje napisal karto za ljubljanskega g. knezoškofa (Au moment où il va donner le Saint Habit des Religieuses Trinitaires aux cinq jeunes filles Slovènes, qui font honneur au diocèse de Votre Excellence, l'Evêque de Marseille la prie d'agréer l'expression de sa respectueuse gratitude et ses vœux fervents dans le Seigneur. † Jean, Ev. de Marseille) — in posebej še karto za Uredništvo Slovenca, da se s tem zahvali vsem tistim, ki so se potrudili, da so tem sestram preskrbeli toliko lepih in odličnih redovnih poklicev. Saj je že znano v kakem pomanjkanju so francoski samostani gledé samostanskih poklicev!) Prevzvišeni je najzadnje napisal kar v slovenščini: *Pozdrav Slovincem*, † *Janez Delay*, škof marsejski.

Pri obredu v samostanski cerkvi je bilo skupaj s škofom šest duhovnikov, med njimi hišni duhovnik, Slovenec P. Guy Kolednik in pa generalni vikar marsejske škofije, Mgr. Ludvik Blanc, ki rad pripoveduje, kako je govoril kot bogoslovec s svetim Janezom Boskom.

Zelo lepo je pridigoval brazilski dominikanec P. Moreira. Prav posebno je naglašal, da v teh težkih časih, ko nihče ne vé, kaj nam še bodočnost prinese, lahko še prav posebno zahvalimo božjo Previdnost, ki samostanu v Franciji pošilja kar pet novink, slovenskih deklet iz ljubljanske škofije, pet Slovenk, in nobene Francozinje! In v tem samostanu so tudi še sestre iz raznih drugih krajev: Španije, Italije, Grčije, Lituanije itd. V teh težkih časih poznamo za samostanskimi zi-

dovi tem večji mir, kolikor manj ga je zunaj v svetu, kjer se sovražniki Boga in Cerkve vojskujejo za nadoblast nad vsem svetom. In dobri Bog nam pošilja te lepe duše iz slovenske domovine, iz tistih krajev, kjer sveta vera še vedno tako lepo kraljuje, in zato prosimo Boga in Kraljico miru, da ta naša sveta vera zopet zavladá po vsem svetu.

Pri obredu preobleke so redovnice pele latinsko in francosko. Na koncu pa je prevzvišeni zaželel slišati še slovenske pesmi, in tako so se naše slovenske novinke v novem oblačilu, spravile h harmoniju in navdušeno smo zapeli »Mogočno se dvigni nam spev iz srca«, zatem pa »Marija Mati ljubljena«. Vsi navzoči gostje so se čudili lepim slovenskim melodijam — a koliko bolj bi šele poslušali, ko bi prišli naši pevci iz Slovenije ...

Večkrat so naša dekleta dobila pisma iz Slovenije in prošnje, naj se še oglasijo. To priliko porabijo, da pošljejo vsem znancem in prijateljem, ki niso mogli priti na ta lep praznik, najlepše slovenske pozdrave. Predvsem moramo na tem mestu omeniti preč. g. župnika Ant. Mrkuna, ki je samostanu preskrbel prve tri novinke: Angelo Zupančič, ki je dobila ime s. Rafaela; Marijo Dragi, ki je dobila ime s. Cirila; Anico Erculj, ki je dobila ime s. Gregorija. Četrta je Ivanka Vidmar, od Dev. Mar. v Polju, ki je dobila ime s. Edmunda. In peta iz župnije Gorje pri Bledu, Pavla Jan, je dobila ime s. Ana-Marija.

Zelo rad bi poslal sliko, pa je fotograf zaenkrat pokvaril, bomo pa ob drugi priliki lahko poslali.

Če Bog da, prihodnje leto, ko bodo slovenski romarji potovali na kongres Kristusa Kralja v Španijo, kakor smo čitali v »Slovincu«, bo res lepa prilika, da se ustavijo tudi tukaj v Marseju in že zdaj nam je naročil prevzvišeni g. škof Janez Delay, da za takrat pripravimo lepe slovenske pesmi, ki jih bo prišel poslušat. V lepi Marijini baziliki »na gori« — kakor po domače pravimo, (Notre Dame de la Garde) bomo lahko počastili Kraljico Slovencev, ki v tem mestu Marseju kraljuje tudi nad nami, saj najbrže niti Pariz nima toliko raznih mešaníc narodov in jezikov, kakor ravno ta milijonski Marseille.

Fr. K. a

Ana Galetova:

DEKLETU V TUJINO

O, ti ubogo slovensko dekle!
Kakor uroki oči ti gorijo,
kadar o tujem ljudje govorijo,
o svetu neznanem, kjer sreča gre v klas.
Najlepša je vas za tebe, dekle.
Tu Bog gospodari in čista Devica.
Dolžnost in pravica sta vsakomur znani,
starí spoštovani,
mladí strahovani —
najlepša je vas.
Na durih še stari molki visijo,
vsak fant se odkrije
pred sliko Marije.
Kadar zvoni,
vsak postoji.

Na vasi je, deklica, čista rosica
in pesem ubrana, ki se v jutru rodi.
O, ti ubogo slovensko dekle!
Kaj te je zmámilo,
kaj preslepilo,
da zamenjala si rožasto krilo
za cunjo svilenó, ki tuje diši?
Ta vonj zastrupi te,
ker ni vonj po roži.
O, le priznaj,
da se ti toži nazaj!
Kar pusti gospo v rokavicah — tujino,
vrni se k materi spet v domovino,
narod te kliče, da delo ti da.
Narod naš zbira velike žene,
da bodo trle kačam glave.
Vrni, dekle, se,
o, vrni se!

IZ DOMAČIH KROGOV

ZAGREBSKIM VIGREDNICAM V SLOVO...

Že ves čas, odkar sem odšel iz Zagreba, kjer sem preživel skoraj pet let, ki nikdar ne bodo izbrisana iz mojega spomina, se pripravljam, da izpolnim svojo obljubo in tudi v »Vigredi« spregovorim besedo slovenskim dekletom v bratskem Zagrebu. Ob tej priložnosti bi rad podčrtal nekaj *izkušenj*, ki sem si jih nabral v Zagrebu, in povedal nekaj vzpodbudnih besed, ki naj potolažijo in krepijo naša dekleta v Zagrebu in drugod v tujini, kjer živijo v podobnih razmerah in težavah.

Najprej moram na ves glas povedati, da sem v Zagrebu našel mnogo dobrih, izobraženih, plemenitih in modrih slovenskih deklet. Med temi dobrimi dekleti sem našel vesele Štajerke in brhke Dolenjke, ponosne Gorenjke in čustvene Korošice. Vedno sem in bom naglašal, da delajo tem poštenim dekletom veliko krivico oni, ki z zaničevanjem govorijo o *vseh* dekletih, katere si morajo po daljnih tujih krajih služiti svoj grenki kruh. Povem, da sem v Zagrebu srečal mnogo deklet tako čistih značajev, kakršnih je tudi doma v Sloveniji težko najti. Kako ta dekleta v tujini ljubijo svoj dom, svojo materinsko pesem in besedo, kako cenijo svojo domačijo in dostikrat s krvavo zasluženim denarjem pomagajo svojim domačim! Težak

boj za obstanek v tujini jim je izčistil značaj in utrdil voljo, izbistril oko in izuril razum. Videl sem dekleta, ki imajo samo nekaj razredov ljudske šole, pa imajo mnogo več *življenjske* modrosti, več srčne plemenitosti in narodnega življenja, kot marsikdo, ki ima morda srednješolsko ali celo visokošolsko izobrazbo. Tedaj sem se spomnil, kako resnične so besede velikega angleškega pisatelja A. Huxleya, ki je rekel: »Stokrat lažje je znati zgodovino umetnosti in imeti globoke misli o metafiziki in sociologiji, kot pa osebno in intuitivno *dobro poznati svoje prijatelje in znance, svojo ženo in otroke, in z njimi ravnati, kakor je treba!* Življenje je stokrat težje od starodavnega jezika sanskrita, kemije ali gospodarskih ved.« One Slovenke, ki so tudi na tujem ostale zveste svoji domačiji, one potrjujejo staro resnico, da se moder človek v tujini lahko mnogo dobrega in koristnega nauči, če le ima voljo, da se dobrega drži in če se potruzi, da loči zrno od plev. Tako sem našel v Zagrebu Slovenko, ki se že nad trideset let ubija od Trsta do Dunaja in Zagreba in nad trideset let nosi v svojem kovčku poleg skromne oprave — knjige Medvedovih in Gregorčičevih pesmi! Vsa čast takim našim dekletom in Bog da, da bi jih bilo čim več takšnih!

Videl pa sem tudi neizmerno goro gorja in krivic, trpljenja in ponižanja. Ko sem

dan za dnem pritiskal na gumbe zvoncev in odpiral vrata velemestnih stanovanj, sem dostikrat pogledal tudi v marsikatero ranjeno in zastrupljeno dušo. Srečal sem dekleta, katerih mladost je bila ena sama grenkost, njihova sedanost je suženjsko izrabljanje, poniževanje in nečloveško trpinčenje, bodočnost pa temna in negotova! Mnoge nimajo dobesedno ničesar: niti doma niti domačih, nihče nima sočutja in razumevanja za njihove telesne in duševne bolečine, niti volje, da bi pomagal. Ob vsakem takem srečanju mi je bilo bridko žal, da se nisem mogel bolj nedeljeno posvetiti skrbi za slovenska dekleta, ker vem, v kakšno tolažbo je bila v tujini tudi meni vsaka prijateljska beseda in vsak prijazen pogled. V kakšno tolažbo je človeku, ko se bojiš vsakega človeka, ker ne veš, s kakšnim namenom prijaha k tebi, če veš, da govoriš s človekom, ki ima dušo in srce za tebe, ko te vse ponižuje in sramoti! Zato priporočam vsakemu slov. duhovniku, ki dela med Slovenci v tujini, naj vse svoje moči posveti skrbi za slov. dekleta. Ne bo mu žal in njegovo delo bo obrodilo najlepše sadove. Tudi v Zagrebu smo vselej dosegali najlepše uspehe, kadar smo svoje delo naslonili na preproste ljudi.

In slednjič ne smem tiho mimo onega žalostnega poglavja o Slovenkah, ki se kvarijo ter dušno in telesno izgublajo v tujini, kamor jih je pognala »sila življenja«, kakor pravi Župančič. Toda ni dovolj samo tarnati in tožiti ter valiti vso krivdo na nesrečna dekleta, ki nepoučena odhajajo od doma in so v tujini brez varstva prepuščena najpodlejšemu izrabljanju prebrisanih velemestnih pijavk. Bolj potrebno in pravično bi bilo, ko bi se resno vprašali, ali so oblasti — svetne in cerkvene — dovolj storile, da se prepreči to strašno zlo? Ali so dovolj poskrbele za varstvo deklet v boleznih in v času brezposelnosti, ali so dovolj storile za njihovo organiziranje in za njihovo preskrbo na stara leta? Mi znamo še dokaj lepo govorčiti in prelivati krokodilske solze za krvjo, ki se nam kali in odteka v tujino, *störimo* pa premalo, da bi to preprečili! Vse naše delo dokazuje, da nam je vsaka druga kri in vsako mednarodno vprašanje več kot pa naša lastna kri in naša najbolj pereča narodna življenjska vprašanja. Dokler nismo doma storili svoje dolžnosti, dokler nismo doma skrbno pripravili naših ljudi, ki mo-

rajo za kruhom v tujino, na nevarnosti, ki jim tam pretijo, nimamo pravice, da bi se v nesreči nad njimi pohujševali in s prstom na nje kazali! Ena prvih nalog naših *prosvetnih društev, deklinških krožkov in fantovskih odsekov* je brez dvoma ta, da svoje člane in članice pripravijo, preden se odpravijo v tujino! Mnogi naši ljudje namreč odhajajo od doma tako nepripravljeni, kot bi šel danes vojak nad sovražnika, kateri je oborožen s topovi, strojnicami, tanki in strupenimi plini, s srednjeveškim oklepom in sulico! Proti nevarnostim modernega sveta in časa moramo tudi mi svoje ljudi moderno vzgojiti in le tako opremljene pustiti v svet. Samo z vnetim in složnim sodelovanjem javnih oblasti, društev in vsega naroda bomo mogli zajeziti to bridko zlo, ki uničuje naša dekleta in po njih ves narod.

Še o marsičem, kar se tiče življenja naših deklet v tujini, bi lahko govoril: n. pr. o njihovem verskem življenju, o njihovi družabnosti, o vzrokih, zakaj po večini odhajajo izpod domače strehe itd. Toda s tem bi moje pismo preveč naraslo, pa saj bo morda še kakšna priložnost, da o tem in onem pokramljamo. Za sedaj se vsem iskreno zahvalim za vsak izraz naklonjenosti, ki mi je bila v veliko veselje in tolažbo, ko ste zvesto prihajale k sv. Roku in tudi sicer niste preslišale mojih nasvetov in opominov. Kljub vsemu lahko rečem, da sem v Zagrebu doživel mnogo lepih in veselih ur. Prav posebno pa sem Vam hvaležen zato, ker sem se med Vami naučil tega, česar se v šoli ni mogoče naučiti: *namreč spoznavati človeka in življenje*. Iz vsega srca želim in vsak dan prosim Boga, da bi si tudi Ve vse pridobile čim več življenjskih izkušenj, da bi obvarovale neomaževano svojo deklinško čast in poštenje in da bi mogle nekoč, ko se boste vrnile v svojo ljubo Slovenijo, v miru uživati sadove svojega dela.

Najlepše Vas pozdravlja

Gregorič Jože.

DOMINIKANSKA GIMNAZIJA S KON- VIKTOM V BOLU

Naše čitateljice že poznajo dominikansko gimnazijo v Bolu, na otoku Braču v Dalmaciji, ker so naši listi že večkrat pisali o njej. To leto je izpopolnjena z osemrazredno klasično gimnazijo in realnimi oddelki.

V bodočem šolskem letu se bo otvorilo 6 razredov klasične gimnazije z realnimi oddelki v nižji gimnaziji, t. j. v prvih štirih razredih, v naslednjih letih pa se bodo postopoma odpirali nadaljni razredi. Četudi je ta odlični vzgojni in učni zavod v bratski banovini Hrvaški, je tudi za Slovence postal važen vse odtlej, kar so začeli zahajati tudi slovenski fantje v ta zavod. Zdaj jih je že kar lepo število tam in so vsi zelo zadovoljni, starši in fantje. Matere teh fantov pripovedujejo, da le-ti že komaj čakajo konca počitnic, da se vrnejo, tako se jim je zavod priljubil.

Vzgojni pogoji zavoda so taki, da more vsak normalno razviti dijak uspešno dokončati šolsko leto. Da temelji vzgoja na versko-vzgojnih temeljih, ni treba posebe omenjati, ker so vzgojitelji dominikanci, katerim je v prvi vrsti skrb krščanska vzgoja gojencev.

Med profesorji gimnazije je vedno tudi nekaj Slovencev, tako da vsak dan slišijo gojenci tudi slovensko govorico. V prihodnjem šolskem letu bo slovenščina za vse Slovence obligatni predmet, da bodo imeli vsi priložnost, učiti se slovenščine in jim morebitni prestop v kakšno slovensko gimnazijo ne bo pozneje delal težav.

Starši, posebno matere, ki iščete za svojega slabotnega sina primeren zavod, kjer naj bi imel dovolj sonca in gorkote za svoj telesni razvoj, poverite njegovo vzgojo dominikanskemu zavodu v Bolu! Za vse potrebe informacije se obračajte na našo urednico Anico Lebar, Ljubljana, Jegličeva, 13, ali pa naravnost na Dominikanski zavod Bol pri Splitu.

† DEČKOVI DORICI!

Onemela so naša srca v težki bolečini, ko smo izvedele, da se ne povrneš nikdar več med nas, ti naša dobra sestra, — Dorica!

Kot nežen cvet pomladi si bila. Iz tvojih oči je sijala vedno neka tiha otožnost, neko tiho pričakovanje. Kdo ve, kakšna so bila v tebi snovanja za življenje, saj nisi slutila, da bo ugasnilo, še preden te bo z vso lepoto objela pomlad in se boš razcvetela v lep duhteč cvet. — Kako veselo si še rajala z nami na taboru v Št. Juriju ob juž. žel., kot da si tedaj zaznala, da si poslednjič med nami. Kmalu zatem si se vlegla in ležala bolna dolgih devetnajst mesecev. Težko si bila bolna, a vendar si upala, da se ti s pomladjo vrne zdravje.

Pa je prišla pomlad. — Zemlja se je nasmejala v cvetju in svežem zelenju, pod tvo-

jim oknom so se razcvete in zadehtele majske rože. Vsaka najmanjša rožica, novoozelenela vejica se je veselila pomladi, — le v tvoji sobici je venel in se poslavljal od življenja cvet . . . Ležala si ob oknu in gledala v zlato sonce, ki te je pozdravljalo in božalo tvoja blede lica. Zasanjano si se zazrla v vso pomladno lepoto in zašepetala:

Zunaj majsko sonce sije,
a meni se že smrtni venec vije . . .

Ko se je na večer poslavljal od nas sonce, si se jela poslavljeti tudi ti. In ko je tam v daljavi ugasnil poslednji akord večernega ave, je ugasnilo tudi tvoje mlado življenje.

Spremljale smo te na zadnji poti in gledale, kako se je prav med tiho molitvijo ob grobu prikradel skozi temne oblake sončni žarek, kot da poslednjič poljubi belo krsto, v kateri si spala, kot da ti hoče razsvetliti pot do Nje, katere otrok si bila do zadnjega diha.

Zdaj te ne vzdramijo več solze tvojih staršev, ne naša želja, da bi se vrnila med nas. Sladko počivaš po težkem trpljenju, tvoja duša pa se veseli tam gori, kjer je večno veselje. Dorica, da bodo tudi naše poti tako svetle, kot je bila tvoja, da se nekoč vse snidemo tam gori!

Marica.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA ZA VARSTVO DEKLET, KOLODVORSKI MISIJON

(Nadaljevanje.)

Poročilo o delu K. M. na kolodvoru je podala društvena tajnica Lebarjeva. Delo v preteklem poslovnem letu se je zelo pomnožilo. Vedno več prihaja v naš delokrog takih, ki potrebujejo naše pomoči. Prav preteklo leto pa je po vsem svetu zelo oviralo karitativno delo K. M. in Društev za varstvo deklet, ker je v večini držav vse karitativno delo obrnjeno v drugo smer. Hvala Bogu, da smo pri nas še v starem tiru in Bog daj, da bi tako ostalo. Vendar so tudi naše razmere in nujne potrebe potovanja zelo pomnožile in tudi delo K. M. Kakor vsa druga leta, se je tudi v tem letu položilo na tehtnico zaupanje v K. M. in njega delo in kakor kaže celotni pregled, to delo ni bilo majhno. Kolodvorska služba je vsak dan ob delavnikih, nedeljah in praznikih od 7. zjutraj do 22. zvečer pri prihodu vseh vla-

kov. Kolodvorski pomočnici se menjata dnevno, t. j., da ena vrši delo na kolodvoru, druga pa delo v posredovalnici, razna spremstva v mesto in poto k raznim ustanovam. Ker je bilo preteklo leto leto kongresov, je bila takrat stalna služba obeh kolodvorskih pomočnic na kolodvoru, pa tudi sicer ob časih večjega prihoda in odhoda potnikov na kolodvoru. Umevno je, da K. M. pomaga v prvi vrsti potujočemu ženstvu in skrbi za varstvo potujočim dekletom. Vedno bolj pa se kaže v zadnjih letih, da se obračajo na kolodvorsko pomočnico z velikim zaupanjem v vsakovrstnih zadevah in to ne samo ženske, temveč tudi moški. Treba je pomagati materam z otroki, starim ljudem, nevednim in neveščim, ki nujno potrebujejo nasveta. Takih nasvetov sta dali obe pomočnici 4425 ženskam in 1760 moškim. Nasvetov služkinjam za službe takoj na kolodvoru 149, nasvetov za nadaljno potovanje 37, opis raznih potov v urade, k zdravnikom, v bolnice in podobno 76. Spremstvo do tramvaja bolehnim in starim 161 krat, 12 potnic se je pisмено najavilo. Posebno skrb obračata kolodvorski pomočnici materam z dojenčki in materam-porodnicam. Pomoč materam z dojenčki se je izvršila 124 krat, pomoč porodicam 51 krat. Pomoč pri porodu je nudila kolodvorska pomočnica 3 krat. Dekleta na poti v službo se redno javijo pri kolodvorski pomočnici. Takim je nudila pomoč na kolodvoru 178 krat, posebnega pouka glede raznih nevarnosti v službah in na potovanju pa so prosile 50 krat, nasvetov za uveljavljanje pravic in pravilno vršitev poselskega reda 32 krat, drugačnih nasvetov za službo pa 149. Ob prihodu bolnikov s spremstvom je vselej dobrodošla tudi še pomoč kolodvorske pomočnice. Tako je pomagala 161 krat, ob prihodu duševno bolnih 26 krat. Šolskim izletnikom je pomagala 23 krat. 36 krat je bilo treba klicati rešilno postajo, 10 krat rešilni voz in 14 krat druga vozila. Tudi ob prihodu ponesrečencev kolodvorska pomočnica redno pomaga: ponesrečencem in ranjencem je obvezala rane, ali jim krvave obveze obnovila 35 krat.

K. M. ima v vratarjevi loži malo omarico, v kateri je shranjen modroc in razne priprave za previjanje dojenčkov. Brez števila mater se je poslužilo te dobrote, 18im pa je kolodvorska pomočnica podarila plenice. Ob času božičnih, velikonočnih in velikih po-

čitnic kolodvorska pomočnica pomaga zlasti še slepim in gluhomemim, ki odhajajo na počitnice ali se vračajo z njih. Na ta način je 55 krat pomagala. Pomagala je tudi, ko so se nekateri otroci izgubili, ko so se čakajoči zgrešili, večkrat je vzela v varstvo otroke, da je s tem razbremenila mater, bolne, onemogle in stare spremila na vlak itd. V splošnem smatrajo kolodvorsko pomočnico za varuhinjo reda in morale na kolodvoru; karkoli se zgodi v tem oziru nepravilnega, jo potniki takoj obveste, da zadevo uredi. Večkrat ima opravka tudi s sumljivimi ženskami, celo zvodnicami in mora za to iskati tudi pomoči stražnika. Veliko razburjenje nastane, če kdo zamudi vlak. Takrat je treba z mirno besedo potolažiti s prihodnjim vlakom in po potrebi spremiti v zavetišče, če je treba dotlej dolgo čakati.

Vse navzoče je pretresel dogodek, ko so prepeljali ponesrečenega moškega z vlakom in je na klodvoru umrl ter mu je kolodvorska pomočnica stala ob strani in ga pokrižala z blagoslovljeno vodo. Posebno pomoč nudi K. M. izseljenikom ali iz tujine se vračajočim. Tako jih je bilo, ki so dobili pomoč na poti v Francijo 34, v Belgijo 19, v Nemčijo 30, v Italijo 3, v Grčijo 2, v Švico 2, na Češko 1, v Ameriko 3. Pomoč vrnivšim se pa je nudil K. M. onim iz Francije 54, iz Nemčije 3. (Dalje prihodnjič.)

DEKLIŠKI KROŽEK SV. TOMAŽ PRI ORMOŽU

Od vsepovsod se oglašajo članice dekliških krožkov, v vsaki številki zremo oris njih živahnega gibanja in delavnosti, le pri Sv. Tomažu smo do sedaj molčale, kakor da bi zamrlo naše navdušenje, ali kot da bi naša poverjenica ne prejemala za nas lepo število zelo priljubljene nam »Vigredi« ... Vendar delamo tudi me, četudi molčimo in morda sestre širom domovine še za nas ne vedo. Ni nas sicer zelo veliko, a sestra predsednica Micka pravi, da se pri članicah vse bolj, kot za število, gre za njih zavest. O, saj ne pravim, da bi bile pridne, smo pač dekleta, mlada in poredna, polna neugnane mladosti in veselja, seveda poštenega.

Sestanke imamo redno v primerno določenem času. Vodita jih naš duhovni vodja, gospod kaplan Kovačič in vsestransko izobrazena naša predsednica. Mnogo se naučimo,

saj vemo, da je današnji čas izobrazba tudi kmečkemu dekletu potrebna. Ne zanemarjamo tudi telovadbe, niti ne sodelovanja pri igrah. Vsako leto pa skupno s fantovskim odsekom priredimo akademijo, da pokažemo našim domačim, kaj vse si lahko v »domu« pridobimo in da spoznajo, kam vodijo naša pota. V smislu katoliške akcije se zanimamo tudi za reveže in jim pomagamo, kolikor nam je pač v sedanjih težkih časih mogoče.

Sedaj sem vam povedala dovolj. Sestre, če vas kdaj pota sem privedejo, pridite v naš »dom«! In mnogo navdušenja, mnogo veselja do potov za svetlimi vzori želim vam vsem, ki čitate »Vigred« in se pozdravljate z našim lepim »Bog živi«! Tudi onim, ki jih je ukaz življenja odvedel iz domačij v tujino, želim obilo veselja v lepih poletnih dneh in še več božjega blagoslova.

Članica Micka.

DEKLIŠKI KROŽEK VAČE PRI LITJI

Morda ne bo odveč, če se tudi me v Vigredi oglasimo. Naš dekliški krožek je odsek prosvetnega društva. Imamo tudi redno mesečne sestanke. Sestanki se vršijo z zelo pestrim sporedom. Imamo tudi še precej rednih in podpornih članic in lepo število mladenk in gojenk. Vigred prihaja k nam v zelo velikem številu.

28. aprila smo napravile proslavo materskega dne, ki je zelo dobro uspela.

Poslovile smo se od sestre predsednice Lozke Škrabanja. Poročila se je z bratom načelnikom Karlom Jurpicem iz fant. odseka. Marsikatera sestra je imela rosno oko, ko smo se poslavljalje od drage sestrice. Spremile smo jo v krajih do poročnega oltarja.

Novoporočencema pa želi ves dekliški krožek na potu v novo življenje obilo sreče in božjega blagoslova.

Bog živi!

Tončka iz Vač.

DUHOVNE VAJE V DOMU DEVICE MOGOČNE BODO:

Za dekleta od 12. do 16. avgusta, za gospe in matere od 21. do 25. avgusta.

Pričetek prvi dan ob 6. uri zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. Oskrbnina 100 din. Prijavite se na naslov: Dom Device Mogočne, Lichtenthurn, Ljubljana, Ambrožev trg 8.

V NAŠIH DOMOVIH

KUHARSKI ZAPISKI ZA AVGUST

Paradižnikova juha s papriko. Očisti 4 svetlozelene paprike, zreži jih najprej na rezance, potem jih pa še malo sesekaj. 2 — 3 paradižnike pomoči v vrelo vodo, da jih moreš olupiti, ter jih nato zreži na kocke. V 5 dkg presnega masla ali olja prepraži pol sesekljane čebule, dodaj pripravljeno papriko in paradižnike, osoli in praži, da se zmehča. Ko se ti zdi, da je že dovolj mehko, zalij z $\frac{1}{2}$ l vode, dodaj 3 — 4 kuhane in z vilicami stlačene krompirje ter zalij s $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ l mleka. Juha naj še deset minut vre, potem jo zlij v skledo, potresi z drobnjakom in oprazenimi žemljami ter postavi na mizo.

Sarme iz grozdnih listov. Natrgaj 12 enakomernih grozdnih listov in jih dobro operi v mrzli vodi. Pazi posebno, da spereš vso galico, ki bi bila morebiti še na njih. Potem liste popari s slano vodo, osveži jih z mrzlo vodo in razprostrte zloži na desko. Za nadev zmešaj 30 dkg faširanega mesa, pol svinjskega in pol govejega, 10 dkg opranega in osušenega riža, sol, poper in žlico sesekljane čebule. Razdeli nadev na vse liste enako in jih zvij v sarmo. Zloži jih v pomaščeno kozico, polij z 2 žlicami vode in peci v pečici pol ure. Medtem žvrkljaj $\frac{1}{4}$ l kislega mleka, žlico moke, ščep soli in žlico sesekljane koprja (dil), vlij čez opečene sarme in pokrito pari, da se zmehča. Sarme morajo biti pokrite s tekočino, zato dolij po potrebi tople vode. Ko je riž mehak, jih zloži na krožnik, polij z omako in daj poleg zabeljenega mladega krompirčka na mizo.

Sadni kolač. Vmešaj penasto 3 rumenjake, 8 dkg sladkorja in 6 dkg zribane čokolade. Trd sneg 3 beljakov stepaj še nekaj minut z 4 dkg sladkorja in ga potem z 6 dkg zmlatih orehov in 6 dkg moke zamešaj med prejšnjo zmes. Stresi v namazano in z moko potreseno kozico ali pekačo in obloži z krhljički breskev ali marelic. Peci v srednje topli pečici 45 minut. Potresi močno s sladkorjem, zreži na primerne rezine in postreži toplo ali mrzlo.

ZA BREZMESNE DNI

Goveje srce s fižolom. 80 dkg govejega srca osnaži, odstrani vso strnjeno kri in ma-

ščobo ter zreži na rezance. Nato zmešaj s soljo, poprom, sesekljano čebulo in peteršiljem. Prepraži 6 dkg sesekljane prekajene slanine, dodaj zrezano srce in praži, da zarumeni. Prilij $\frac{1}{2}$ l vode in kuhaj 20 minut. Med tem očisti in zreži $\frac{3}{4}$ kg zelenega fižolovega stročja in ga stresi k mesu. Ko se je vse skupaj že zmehčalo, dolij $\frac{1}{4}$ l kislega mleka, kateremu si vžvrkljala žlico moke. Odišavi z drobnjakom in koprom, pokusi, če je dovolj slano, in postavi na mizo. Poleg postreži s krompirjem, ki si ga skuhal v oblicah, potem pa olupila in potresla s soljo.

Žemljni cmok z gobami. Zreži na kocke 6 starih žemelj in jih zmešaj z 4 dkg moke. Na 4 dkg masti prepraži košček sesekljane čebule, žlico zelenega peteršilja, dodaj 25 dkg očiščenih in sesekanih gob, odišavi s soljo, poprom in kumno ter praži, da se vsa mokrota posuši. Nato stresi gobe k žemljam. Žvrkljaj $\frac{1}{4}$ l mleka in 2 celi jajci, polij s tem pripravljene žemlje in vse prav dobro premešaj. Oblikuj debelo klobaso, zavij jo v moker prtč in poveži z vrstico. Kuhaj v slani vodi 30 do 40 minut. Vzemi iz vode in počakaj 5 minut. Potem cmok odvij, zreži na lepe rezine in zabeli s precvrtimi drobtinicami.

Smetanova solata. 4 trde glavice solate razreži na 4 dele, dobro jo operi in pusti odteči. Predno jo rabiš, zmešaj $\frac{1}{4}$ l kislega mleka s potrebno soljo, žlico kisa in ščepcem sladkorja. V to marinado pomakaj solato in jo lepo nalagaj na krožnik. Polij še z ostalo marinado in potresi z drobnjakom.

Ocvrti krompirjevi svaljki s svinjino. $\frac{3}{4}$ kg prejšnji dan kuhanega krompirja zribaj na strgalniku in mu primešaj 1 celo jajce, 15 dkg sesekljane prekajene svinjine, za oreh masti, sol, poper in 5 dkg pšeničnega zdroba. Testo dobro vdelaž in ga pusti pol ure počivati. Potem oblikuj na deski, potreseni z drobtinami za palec debele svaljke in jih ocvri v masti. Daj jih s solato ali kislim željem na mizo.

Jabolčne rezine s sirom. Iz 14 dkg moke, 8 dkg presnega masla, 4 dkg sladkorja, 1 rumenjaka, soka in lupine $\frac{1}{4}$ limone in ščepca cimeta naredi hitro testo, ga dobro pre-

gneti in zvaljaj pol prsta debelo. Obloži z njim čisto pekačo in ga svetlorumeno zapeči. Medtem olupi in nakrhljaj 4 do 5 velikih jabolok in jih z 5 dkg sladkorja, 2 žlica ma belega vina in sokom pol limone duši do mehkega. Stresi jih na zapečeno testo. Potem vmešaj 25 dkg pretlačenega sira, 3 dkg moke, 2 rumenjaka, 6 dkg sladkorja in $\frac{1}{8}$ l mleka. Sneg 3 beljakov stepaj še nekaj minut z zavojčkom vanilijevega sladkorja in ga z 5 dkg rozin zamešaj med sir. Namaži ta nadev čez jabolka in peci še 35 do 45 minut. Dobro je, da pekačo nekoliko podložiš, da testo spodaj preveč ne porjavi. Če bi pa ne bilo prej pečeno, bi se pod jabolki in sirovim nadevom ne moglo prepeči.

VKUHAVALE BOMO

Marmelada iz breskev in jabolok. Ker iz samih breskev ne moremo skuhati trde marmelade, jim dodamo nezrela jabolka, ki vsebujejo mnogo sadnega kleja ali pektina. 1 kg nezrelih jabolok očistimo vse nesnage, jih drobno zrežemo in z nekoliko vode mehko skuhamo ter takoj pretlačimo. Stresemo jih v večjo kozico, dodamo 3 kg olupljenih breskev brez pečka in $2\frac{1}{4}$ kg sladkorja in postavimo na močen ogenj. Med pridnim mešanjem vkuhavamo 25 — 30 minut, dokler se kapljica, ki jo kanemo z mrzlo vodo, ne razleze, preden pride do dna. Vročo napolnimo v kozarce in jih drugi dan zavežemo s pergamentnim papirjem ali stekleno kožo.

Jabolkovec. 3 kg zdravih kislih jabolok zreži na poljubne koščke, jim odstrani peclje in muhe in jih deni v mrzlo vodo, kateri si pridejala na vsak l l limono. Voda naj sega samo do vrhnje plasti jabolok. Postavi na ogenj in kuhaj, da se jabolka zmehčajo. Potem jih stresi na snažen moker prtič, ki je navezan na noge narobe obrnjenega stola in pusti, da sok odteče. Stiskati ne smeš. Na l čistega soka vzemi $\frac{1}{2}$ kg sladkorja in kuhaj 15 minut. Pene pobiraj. Sok še vroč napolni v steklenice in jih takoj zamaši z novimi prekuhanimi zamaški. Drugi dan pa pomoči steklenične vratove v raztopljen parafin.

Okisana paprika. Zavri $\frac{1}{2}$ l dobrega vinskega kisa, $\frac{1}{4}$ l vode, zrno strtega česna, kavno žličko soli, peresce lavorja, 2 lista višnje in l dl olja. 2 kg zelene paprike očisti in zreži na rezance. Potem jo stresi v to

marinado in kuhaj skoraj do mehkega. Nato papriko odcedi in napolni v kozarce, zalij z ohlajeno marinado, da jo za prst visoko pokriva, zaveži in shrani na hladnem in temnem prostoru.

Kumare v solati. Olupi 4 kg trdih kumar, jih nakrhljaj v dobro položeno posodo, potresi 25 dkg soli in premešaj s čisto leseno žlico. Čez 2 uri stresi kumare na sito, da se odtečejo. Deni jih potem nazaj v prejšnjo posodo, zmešaj z dobrim vinskim kisom in napolni v kozarce. Na vsak kozarec nalij za prst olivnega olja in zaveži.

GOSPODINJA VPRAŠUJE

A. B. Vprašujete, če se tudi lisičke lahko konzervirajo.

Seveda lahko konzervirate tudi lisičke. Posebno okusne so v kisu ali v sopari. Vzeti morate le sveže in brezhibne gobe, ki so še trde in brane v suhem vremenu. Če so brane v dežju, so vse napojene z vodo in bi bilo potem tudi v konzervi preveč vode, kar bi vplivalo na trpežnost. Sicer so konzervirane lisičke nekoliko bolj trde kot jurčki ali sivke, vendar to tistega, ki jih ima rad, ne bo motilo.

Š. R. Če delate zavitek iz vlečenega testa, debele robove obrežete in zavrzete. Radi bi vedeli, če jih je mogoče kako vporabiti.

Ostanki vlečenega testa se dajo na več načinov porabiti. Že v lanskem letniku Vigredi je opisano masleno testo iz ostankov vlečenega testa. Porabite ga pa tudi lahko za rezance, če mu dodaste potrebne moke, ga dobro pregnetete in potem razvaljate in zrežete. Če testo pregnetete in pustite vsaj 20 minut počivati, napravite lahko še manjši zavitek za prikuhe ali za na juho. Nadev je lahko zdrobov ali krompirjev ali mesni ali zelenjadni. Tudi nadevane ocvrte krape naredimo iz ostankov vlečenega testa. Dodamo jim samo malo moke, razvaljamo, zrežemo na kolobarčka in nadevamo z mesnim, sirovim ali zelenjavnim nadevom. Potem namažemo rob z raztepenim jajcem, zapognemo kolobarčke čez polovico in ocvremo v masti.

IZ DOMAČEGA VRTNARSTVA

Dela v avgustu. Na zelenjavnem vrtu moramo prazne grede takoj zopet zasaditi ali obsejati. Lahko sadimo zimsko endivijo, solato, listni in rožni kapus in kolerabice. Da-

Ije lahko sejemo zgodnje kolerabice, radič, solato in zgodnji pritlikavi fižol. Proti koncu meseca bo dozorela čebula, ki jo posušimo in spravimo. Prav tako dozore v avgustu različna zdravilna in kuhinjska zelišča, kot: timijan, sivka, majaron, salvija, bazilika itd. V cvetličnem vrtu pa imamo ta mesec bolj malo dela. Paziti moramo, da so pota snažna, da privezujemo rastline h količkom, da ne polegajo po tleh.

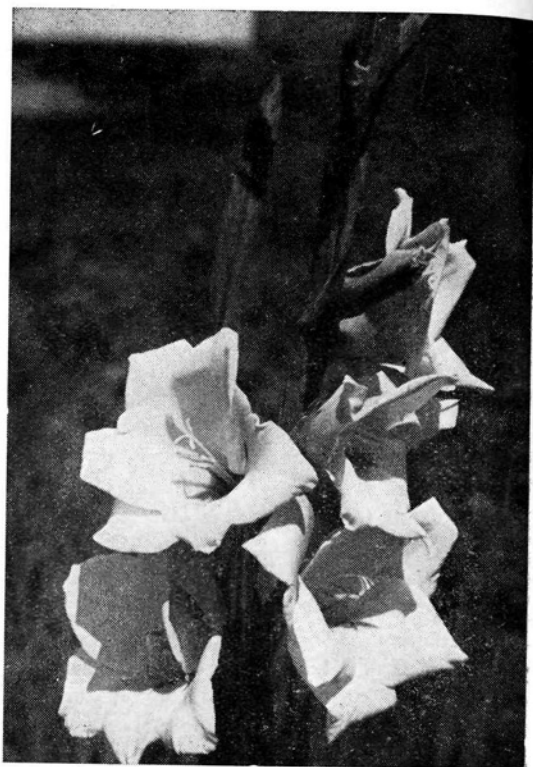
Konec avgusta prenesemo sobne rastline, ki so prebile počitnice po vrtovih, spet nazaj v stanovanje. Tu bodo morale zopet počakati prihodnjega poletja. V sobi pa rastline nimajo vseh ugodnosti, ki so jih imele na prostem, zato jim moramo s pravilno razporeditvijo nadomestiti sonce in zrak. Ureditve lončnic pa je dostikrat zelo težavna z ozirom na luč, toploto in prostor. Najbolj primerno mesto za rastline je vsekakor okno. Tu dobe cvetice v zadostni meri svetlobe in zraka. Med oknom pa je navadno premalo prostora za vse rastline, zato postavimo nanje le cvetice, ki ljubijo neposredno sončno svetlobo, vse druge pa uredimo na polici, ki jo postavimo tik poleg okna. V temnejše kote stanovanja, kjer si radi dekoracije želimo imeti rastline, postavimo na stojala različne praproti, aspedistre, šparglje in kraljevske begonije. Rastline iz tropskih krajev pa moramo vzgajati za dvojno zaprtimi okni, kjer jim mraz, posebno pa preprih zelo škoduje.

Vedeti pa moramo, da se rastline, kot tudi človek, naveličajo ene in iste okolice, zato jih moramo vsaj vsaki mesec preurediti. Rastline, ki stoje v bližini okna, vleče svetloba k sebi (heliotropizem), zato jih moramo vsaj vsaki teden obrniti. Jasno je, da ne obračamo rastlin, ki že po naravi rasto v eno smer.

Sobne cvetice moramo redno zalivati, a le tedaj, ko je zemlja res suha. Prevelika moča dostikrat bolj škoduje rastlinam, ki postanejo blede in odganjajo dolge in tenke poganjke. Izsušene lončnice postavimo z loncem vred v vodo, da se zemlja čisto napoji. V podstavkih pa ne smemo nikdar puščati vode, ker se zemlja rada okisa in koreninice segnijejo.

POTAKNJENCI

Večina sobnih rastlin, pa tudi zelo mnogo vrtnih razmnožujemo s potaknjenci, ki so lahko poedini vršički, vejice, listi in tudi

Cvetoče gladiole

celo korenine. S tem, da odrežemo od rastline del in ga vtaknemo v prst ali vodo ga primoramo, da odžene hrano in se s tem obdrži pri življenju. Najlažje se to doseže pri rastlinah, katerim stebelca polagoma lesene in imajo dovolj soka. Lesnate rastline kot drevje in grmovje, je mnogo težje razmnoževati s potaknjenci, ker so trde in imajo že stržen.

Potaknjence režemo od zdravih, dobro rastočih rastlin in sicer vzamemo le one vršičke, ki so že popolnoma razviti, dorasli, a še ne oleseneli. Spomladi odrežemo potaknjence tik pri lesu, dočim kasneje, ko je rastlina že v bujnem rastju, to ni potrebno, ker so že vse vejice kolikor toliko že dozorele. Prestari in pa tudi premladi potaknjenci se težko primejo, ker rastlina ne dela rada več kalusa, to je staničje, iz katerega požene potaknjence koreninice.

Potaknjence, kot smo že rekli, odrežemo čim gladkeje in sicer tik pod kolonom, da sok ne more odteči in da tako potaknjence ne zvane. Uvel potaknjence se nikoli ne prime. Zadnje liste pri kolenu navadno odre-

zemo tik stebila, da ne segnijo. Potaknjenec naj bo 5 — 10 cm velik; čim večji je, tem težje se prime.

Sodimo jih v lončke, katerim damo na dnu vsaj za dva prsta debelejših kamenčkov, da zasiguramo dober odtod vode. Na ta grušč nasujemo presejane fine zemlje, najbolje one, ki ugaja materi-rastlini. Dobro je, da dodamo tudi čistega, opranega rečnega peska, mivke, ki zabranjuje gnitje, odvaja vodo in preprečuje rast mahu. Lonček s potaknjenci dobro zalijemo in ga postavimo na okno, ki je obrnjeno proti sončni strani. Potaknjenci rabijo namreč dosti toplote, a pred soncem jih moramo ščititi, to pa napravimo najlažje tako, da prelepimo spodnje šipe s papirjem. Tako bo sonce ogrevalo, a ne žgalo. Opoldne, ko je najbolj vroče, orosimo nekoliko liste, ker edino ti sedaj morejo vsrkavati vlago. Po 14 dneh, do 3 tednih požene potaknjenec navadno že prve koreninice in ga zato lahko že počasi navadimo na sonce.

V večji lonček lahko postavimo 3—5 potaknjencev, a ko se zakoreninijo, jih moramo čimprej presaditi, da se koreninice ne prepletejo med seboj. Presadimo jih v čimmanjše lončke, da se preje zakoreninijo. Zemljo vzamemo isto in prav tako dobro presejano. Tudi nekoliko mivke lahko dodamo. Ko se rastlina vraste v novo zemljo in prepletejo koreninice zemeljsko kepo, je zadnji čas, da na novo presadimo lončnico.

Lesnate rastline, grmi in drevesa, ki se posebno težko vkoreninijo, potaknemo v čisto mivko, lonec pa pokrijemo s steklenim zvonom, kozarcem itd. Fuksijam, pelargo-

nijam in drugim rastlinam, ki imajo mehkejše potaknjence, to pokrivanje ni potrebno, lahko pa jim še celo škoduje, ker se zasoparijo.

Kraljeve begonije, begonije in še nekatere druge rastline lahko razmnožujemo tudi z listi in še celo le z deli listov. Vsak list teh vrst rastlin lahko razrežemo na toliko delov, kolikor ima razvodij večjih žil. Obrežemo list v kot 1—2 dinarja velike ploskve, v sredi pa mora biti razvodje. Krpico položimo na zemljo in jo obtežimo na robih s par kamenčki iz razvodja kmalu požene drobno rastlinico in na spodnji strani koreninice. Bolj sigurno pa razmnožimo kraljeve begonijo, če odrežemo list, mu pecelj prikrajšamo na 1 do 2 cm, list obrežemo na velikost 2-dinarskega kovanca, pecelj pa vtaknjemo v zemljo.

Sobni figovec, oleandri in še nekatere druge lesaste rastline se pa posebno lepo zakoreninijo, če vtaknemo potaknjence v kozarec z vodo. Potaknjenec navežemo na drobno palčico tako, da stoji za 3 do 4 prste višje kot palčica. Nato spustimo oboje v kozarec in natočimo vode. Brez palčice bi se potaknjenec dotikal tal in bi ne mogel odgnati koreninic. Ko so koreninice tako dolge, da se dotikajo dna kozarca, vzamemo potaknjenec ven in ga vsadimo v zemljo. Jasno je, da vodo ne smemo menjati, marveč jo samo dolivamo.

Če hočemo rastline razmnoževati s potaknjenci, moramo vedeti, da se bodo prijeli in rastli le, če bodo imeli mir, dovolj toplote in vlage in bodo vzeti pravi čas na močnih rastlinah.

ZA PRIDNE ROKE

KAJ MORAS VEDETI, KADAR SI KROIŠ OBLEKO...

A, B — Kako se zmerimo po predpisih.
— 1. Prsna ali zgornja širina. 2. Pas. 3. Bočna širina. 6. Sprednja dolžina. 7. Dolžina zadaj. 8. Višina rame. 9. Širina čez prsi. 10. Hrbtna širina. 11. Širina rame. 12. Dolžina rokava (od rame do zapestja). 13. Dolžina rokava (od pazduhe do zapestja). 14. Debelina roke. 15. Širina komolca (skrčenega). 16. Širina zapestja. 17. Vrat.
— (Pred merjenjem se vedno prepasajmo s

trakom, da s tem določimo normalno višino pasu.)

Obleka ne pada dobro, čeprav smo naročile kraj svoje prsne širine!

1. Če prirezane ali vstavljene gube krila režē, moramo prečni rob gub zgoraj privzdigniti na ta način, da jih zgoraj prišijemo (a), ali pa prečni rob pritrdimo s koščkom blaga na šivo (b), na pravi strani nato izvemo »muho.« (c, d.)
2. Šiva pri ramah ni dobra! Imamo mo-

čnejše vratne mišice. Zato dodamo nekoliko pri ramah normalnemu kroju (a). Včasih je treba pa samo šiv nekoliko zaokrožiti in napraviti par zarez, pa se rama potegne in prilagodi obliki vratu. (b.)

3. Obleka vleče nazaj! Naš hrbet je torej daljši, kot pri normalnem kroju. Zato moramo papirnati kroj prerezati in vstaviti primerno široko progo. Da ne bo luknja rokava preširoka, prida-

mo ob pazduhi, ob rami pa odzame-mo! Kroj nato pomerimo po telesu.

4. Stranski šiv ni dober! Če se delajo gubice spredaj, moramo vzdigniti sprednji del (a) če so gubice zadaj, vzdigniti hrbtni del (b). Izrez za rokav primerno popravimo ter izenačimo rob.
5. Šiva ob rokavu je nagubana, nima lepe, okrogle linije! Sprednji del ob ra-

mi vzdignemo ter izravnamo obliko izreza za rokav.

6. Krilo je v pasu nagubano! Krilo moramo bolj globoko izrezati. Koliko, nam pokaže krilo samo, če pri pomerjanju odstranimo pas.
7. Plašč ima »škarjek«! Najbrže smo bolj ploščate od normalne postave. Kroju napravimo prečni odšivek (a), spodaj pa dodamo, kolikor smo odvzele pri odšivku. Če opazimo napako, ko je blago že prirezano, moramo privzdigniti sprednji del pri ramah. Oblika in pregib reverja se torej pomakne nižje. (b, c.)
8. Hrbet dela gubo ob rokavu! Vzdignemo hrbtni del, ob rami odrežemo, pridamo ob rokavu.
9. Rame so preširoke, čeprav je kroj v ostalem odgovarjal naši meri. Naša prsna (zgornja) in bočna širina ni v pravem razmerju s širino ram normalnega kroja. Zato napravimo spredaj večji odšivek in nekoliko odrežemo ob

izrezu rokava. Hrbta ne režemo ožje, samo pri ramah pri šivanju nekoliko pridržimo.

10. Krojno lutko si napravimo lahko doma! Iz platna (kot ga rabijo krojači za podlogo reverjev) si urežemo podlogo, ki se mora tesno in brez gub oprijeti našega telesa. Po tej podlogi nas mora druga oseba polepiti s 3 cm širokimi lepljivimi trakci. Naviti so na kolešček, jih režemo 10 cm dolgo in sproti lepimo na podlogo. (Lepljive proge morajo ležati nekoliko druga na drugi — a). Z lepljenjem prične mo ob vratu. Ko je tako vsa podloga polepljena, prerežemo »oklep« na eni strani, prerez nato zopet zalepimo. Ta oklep preoblečemo s črnim blagom (prirežemo blago po kroju platnene podloge — b). Odprtino rok, vratu in spodaj zapremo z močno lepenko. — Sešijemo si tesno se prilegajoč rokav, ki ga nabašemo ter zapremo zgoraj in spodaj z lepenko. Kadar ga potrebuje mo, ga pripnemo k lutki (c.)

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le Vzajemna zavarovalnica LJUBLJANA • Miklošičeva 19

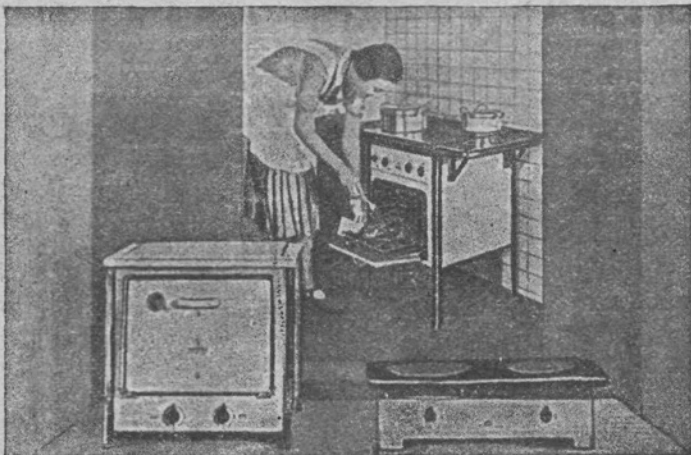
1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. *Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici.*

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z n. z. Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)
obrestuje hranilne vloge najugodnejše

**Novo in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%**

Električna kuhinja v gospodinjstvu in gostinstvu

najbolj smotrena in udobna. Električna ureditev kuhinje ustreza vsem predpisom higiene in omogoča najokusnejšo prehrano.

Cena električnega toka je tako nizka, da omogoča vsakomur uporabo elektrike za kuho in ogrevanje.

Popust na ceno toka za luč znaša 82% pri toku za kuhanje. Zahtevajte predvsem odštevalen števec za gospodinjški tok, ki velja le din 4.- mesečno. Poraba toka znaša za 4člansko družino komaj 60 kwh mesečno.

MESTNA ELEKTRARNA LJUBLJANSKA

Informacije v pisarni ravnateljstva KREKOV TRG 10/II.